

मुफ्कूलि

इंद्राजाता

मार्च
२०२२

राहुरी कृषि विद्यापीठाचा ५४ वा स्थापना दिन उत्साहात संपन्न

दि. २९ मार्च, २०२२. भारत जमीन, सुर्यप्रकाश, पाणी, हवामान व मजुर या गोष्टीच्या बाबतीत जगाच्या मानाने समृद्ध आहे. गेल्या ४० वर्षात जमिनीचे तुकडे पडल्यामुळे खातेदारांची संख्या वाढली. परंतु, सरासरी जमिनीचे प्रमाण कमी झाले. वाढते शहरीकरण, वाढती साक्षरता व शेतीतील आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर यामुळे भारतीय शेतीचा चेहरा बदलला आहे.

मुकुरी

इवाता

मार्च
२०२२

मुफ्कृति

इकाता

मार्च
२०२२

वर्ष : २, अंक क्रं. : १७, मार्च, २०२२ गठाता फुले कृषि विद्यापीठ, गढ़वी

शेतीमध्ये दिवसेंदिवस मजुरांच्या उपलब्धतेचा प्रश्न वाढत आहे. अशा प्रकारे भारताच्या कृषि क्षेत्रात दोलायमान परिस्थिती निर्माण झाली आहे. वाढती लोकसंख्या, हवामानातील बदल, लोकांमध्ये निर्माण झालेली वैविध्यपूर्ण अन्नाची गरज या प्रश्नांवर उपाय शोधावा लागणार आहे. अन्नाच्या सुरक्षेबरोबरच पौष्टीक सुरक्षेसाठी शेतीला जैवतंत्रज्ञानाची जोड देणे गरजेचे असल्याचे प्रतिपादन नवी दिल्ही येथील कृषि शास्त्रज्ञ निवड मंडळाचे माजी अध्यक्ष डॉ. सी.डी. मायी यांनी केले. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे विद्यापीठाच्या ५४ व्या स्थापना दिनाच्या कार्यक्रमात प्रमुख पाहुणे म्हणून डॉ. सी.डी. मायी बोलत होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाची कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील होते. याप्रसंगी परभणी येथील वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. अशोक ढवण, विद्यापीठ कार्यकारी परिषदेचे सदस्य श्री. दत्तात्रेय उगले, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु डॉ. एस. एन. पुरी, डॉ. आर. बी. देशमुख, डॉ. टी. ए. मोरे, दापोली येथील डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु डॉ. एस. एस. मगर, डॉ. के. ई. लवांडे, परभणी येथील वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु डॉ. व्ही. एम. पवार, संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, कुलसचिव श्री. प्रमोद लहाळे, नियंत्रक श्री. सुखदेव बलमे, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके उपस्थित होते.

कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील आपल्या अध्यक्षीय मार्गदर्शनात म्हणाले की अन्नधान्याचा प्रचंड तुटवडा असण्याच्या काळात या विद्यापीठाची स्थापना झाली. तेव्हापासून गेल्या ५३ वर्षात विद्यापीठाने संशोधनाबरोबरच शिक्षण व विस्तार

महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, गढ़वाल

मार्च
२०२२

कार्यमिध्ये भरीव योगदान दिले आहे. यामागे आत्तापर्यंत झालेल्या कुलगुरुंबोबरच सर्व अधिकारी, शास्त्रज्ञ व कामगार वर्गाचे परिश्रम आहेत. विद्यापीठातील कास्ट प्रकल्पामुळे विद्यार्थ्यांना विविध आंतरराष्ट्रीय विद्यापीठांना भेटी देता आल्या. विद्यार्थ्यांना शिक्षणासाठी डिजीटल क्लासरूम तयार करता आल्या. विद्यापीठातील प्रत्येकाने आपले काम जबाबदारीने, तत्परतेने, पूर्ण समर्पणाने केले तर आपण सर्व क्षेत्रात भरीव योगदान देवू शकू असे आवाहन त्यांनी यावेळी केले.

यावेळी झालेल्या कार्यक्रमात मान्यवरांच्या हस्ते उत्कृष्ट शिक्षक हा पुरस्कार डॉ. उल्हास सुर्वे (पदव्युत्तर महाविद्यालय, राहुरी), डॉ. आनंद जाधव (कृषि महाविद्यालय, पुणे), डॉ. अभयकुमार बागडे (कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर), डॉ. संदीप पाटील (कृषि महाविद्यालय, धुळे) यांना देण्यात आला. उत्कृष्ट शास्त्रज्ञ पुरस्कार कसबे डिग्रज येथील सोयाबीन पैदासकार डॉ. मिलिंद देशमुख यांना देण्यात आला. उत्कृष्ट प्रक्षेत्र व्यवस्थापक हा पुरस्कार वडगाव मावळ येथील भात संशोधन केंद्राचे प्रभारी अधिकारी डॉ. नरेंद्र काशीद यांना देण्यात आला. उत्कृष्ट संशोधन केंद्र (मोठा गट) पुरस्कार पाडेगाव येथील मध्यवर्ती ऊस संशोधन केंद्राला तर उत्कृष्ट संशोधन केंद्र (लहान गट), राहुरी येथील आखिल भारतीय समन्वीत भुईमुग सुधार प्रकल्पाला देण्यात आला. यावेळी विद्यापीठातील बेकरी युनिटमध्ये तयार केलेल्या नानकटाई/कुकिज या बिस्कीटांना पेटंट मिळाल्याबद्दल अन्नशास्त्र व तंत्रज्ञान विभागाचे प्रमुख डॉ. उत्तम चव्हाण यांचा सत्कार करण्यात आला. माजी विद्यापीठ अभियंता श्री. कारभारी ढवळे यांनाही यावेळी मान्यवरांच्या हस्ते गौरविण्यात आले. विद्यापीठाचे गीत तयार केल्याबद्दल विद्यार्थी कल्याण अधिकारी डॉ. महाविरसिंग चौहान, प्रसारण केंद्राचे प्रभारी अधिकारी डॉ. पंडित खडे, डॉ. सचिन सदाफळ व श्री. सिधार्थ साळवे यांना यावेळी गौरविण्यात आले. विद्यापीठातील मजुर या पदावर काम करणारे श्री. गणपत थोरात व विशेष अतिथी गृहातील सौ. कल्पना खेडकर यांना पुष्पगुच्छ देवून त्यांचा सत्कार करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक डॉ. शरद गडाख यांनी केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ. भगवान देशमुख यांनी तर आभार डॉ. प्रमोद रसाळ यांनी मानले. या कार्यक्रमासाठी विद्यापीठ कार्यक्षेत्रातील सर्व सहयोगी अधिष्ठाता, सर्व विभाग प्रमुख, शास्त्रज्ञ, अधिकारी, कर्मचारी तसेच विद्यार्थी, विद्यार्थिनी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. हा कार्यक्रम ऑफलाईन तसेच ऑनलाईन पद्धतीने पार पडला.

**कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांच्या वर्षपूर्तीनिमित्त सत्कार सोहळा संपन्न
यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाच्या प्रभारी कुलगुरुपदी डॉ. पी.जी. पाटील
यांची नियुक्ती**

दि. ७ मार्च, २०२२. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या संशोधन समागृहात कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांच्या वर्षपूर्तीनिमित्त व यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिकच्या प्रभारी कुलगुरुपदी त्यांची झालेली निवड या निमित्त सत्कार सोहळा संपन्न झाला. यावेळी संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, कुलसचिव श्री. प्रमोद लहाळे, नियंत्रक श्री. सुखदेव बलमे, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके उपस्थित होते. याप्रसंगी झालेल्या कार्यक्रमात डॉ. शरद गडाख, श्री. सुखदेव बलमे, डॉ. दिलीप पवार, डॉ. श्रीमंत रणपिसे, डॉ. चिंतामणी देवकर, डॉ. मिलिंद ढोके, डॉ. सी.एस. पाटील व डॉ. तानाजी नराटे यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले व कुलगुरुंना नविन

मध्यकृषि

इवाता

मार्च
२०२२

तार्ता : २, अंक क्रं. : १७, मार्च, २०२२ गढात्रा फुले कृषि विद्यापीठ, गाडुरी

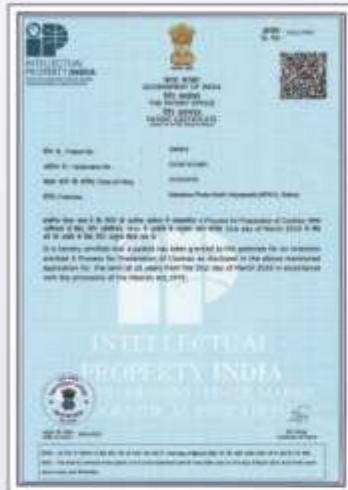
पदभाराबद्दल शुभेच्छा दिल्या. सत्काराला उत्तर देतांना डॉ. पाटील म्हणाले की राज्यातील अग्रगन्य असलेल्या राहुरीच्या कृषि विद्यापीठाचा कुलगुरु म्हणुन कार्यरत असल्याबद्दल अभिमान वाटत आहे. सर्व अधिकारी व कर्मचारी यांच्या सहकार्यातून विद्यापीठाचे मानांकन उंचविण्यासाठी प्रयत्न करू या. विद्यापीठ आर्थिक बाबतीत स्वंयपूर्ण होण्यासाठी महसूली उत्पन्न वाढविण्यासाठी सर्वांनी प्रयत्न करणे गरजेचे आहे. कुलगुरु डॉ. पाटील पुढे म्हणाले की सर्वांनी सकारात्मक दृष्टीकोनातून काम करावे. वर्षभरात कृषि शिक्षण, संशोधन व विस्तार शिक्षण कार्यात राबविलेल्या विविध संकल्पनेतून यापुढे कार्य करायला उर्जा मिळेल. अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. प्रमोद रसाळ यांनी प्रास्ताविक करून सर्वांचे स्वागत केले. या कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन व आभार प्रदर्शन कुलसचिव श्री. प्रमोद लहाळे यांनी केले. या कार्यक्रमासाठी विद्यापीठातील सहयोगी अधिष्ठाता, विभाग प्रमुख व अधिकारी उपस्थित होते.

महाराष्ट्र मुफ्कूवि इवाता

मार्च
२०२२

राहुरी कृषि विद्यापीठाच्या नानकटाई कुकीज/बिस्किटांना मिळाले पेटंट

दि. २७ मार्च, २०२२. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील अन्नशास्त्र व तंत्रज्ञान विभागामार्फत चालविल्या जाणाऱ्या बेकरी युनिटमध्ये तयार होणाऱ्या नानकटाई कुकीज/बिस्किटांना भारतीय बौद्धिक मालमत्ता/संपदा अधिकार प्रमाणपत्र अर्थात पेटंट अधिनियम १९७० च्या कायद्यानुसार २० वर्षांसाठी प्रदान करण्यात आले. यामुळे विद्यापीठाने तयार केलेल्या नानकटाई कुकीज/बिस्किटांचा दर्जा, गुणवत्ता व त्याचे सार्वभौमत्व हक्क विद्यापीठास प्राप्त झालेली आहेत. बेकरी युनिटच्या या यशाबद्दल विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांनी विभाग प्रमुख डॉ. उत्तम चव्हाण व त्यांच्या सहकाऱ्यांचे अभिनंदन केले आहे. विद्यापीठाच्या या बेकरी युनिटमध्ये अद्ययावत उपकरणांच्या मदतीने स्वच्छ, सुरक्षित वातावरणात शास्त्रीय पद्धतीने पौष्टिक असे ब्रेड, बनपाव, नानकटाई, सुरती बटर, मिळ्क टोस्ट, नाचणी बिस्कीट तसेच आयुर्वेदिक कुकीज इत्यादी उत्पादने तयार केली जातात. बेकरी युनिटमध्ये तयार होणाऱ्या औषधाच्या स्वरूपात अन्न या प्रकारात फुले शतावरी, फुले अक्षगंधा, फुले आवळा, फुले पुढिना आणि फुले बेहडा या बिस्किटांचे उत्पादन शास्त्रीय पद्धतीने व संशोधनात्मक स्वरूपात केले जाते. आपल्या आरोग्याच्या दृष्टीने महत्त्वाच्या असणाऱ्या व करोना काळातही सर्वांना उपयुक्त व प्रतिकारशक्ती वाढवणाऱ्या या बिस्किटांचा तसेच या युनिटमध्ये तयार होणाऱ्या इतर खाद्यपदार्थांचा उपयोग विद्यापीठातील व इतर सर्व लोकांनी खाद्य अन्न म्हणून करावा असे आवाहन कुलगुरु डॉ. पाटील यांनी केले आहे. या युनिट मार्फत बेकरी तंत्रज्ञान व व्यवसाय प्रशिक्षण व फळे आणि भाजीपाला प्रक्रिया तंत्रज्ञान व्यवसाय प्रशिक्षण असे एक-एक महिना कालावधीचे दोन प्रशिक्षणे सुशिक्षित बेरोजगारांसाठी दिले जातात व त्या मार्फत त्यांना स्वतःचा व्यवसाय सुरु करण्याचे प्रशिक्षण दिले जाते. आतापर्यंत सहाशे पन्नास पेक्षा जास्त व्यक्तींनी फळे व भाजीपाला प्रक्रिया तंत्रज्ञान प्रशिक्षण घेऊन त्यातील ३० व्यक्तींनी स्वतःचा व्यवसाय सुरु केलेला आहे. बेकरी तंत्रज्ञानाचे प्रशिक्षण दोनशे तीस पेक्षा जास्त युवकांनी पूर्ण करून त्यातील पंधरा युवकांनी स्वतःचा हा बेकरी व्यवसाय सुरु करून इतरांना सुद्धा रोजगाराची संधी उपलब्ध करून दिलेली आहे अशी माहिती विभागाचे प्रमुख डॉ. उत्तम चव्हाण यांनी दिली. बेकरी युनिटच्या नानकटाई कुकीज/बिस्किटांना भारतीय बौद्धिक मालमत्ता/संपदा अधिकार प्रमाणपत्र अर्थात पेटंट मिळाल्याबद्दल विद्यार्थी वर्ग, शेतकरी वर्ग तसेच महिला बचत गटातील महिला तसेच अधिकारी वर्ग व बेकरी व्यवसायिकांकडून विद्यापीठाचे कौतुक करण्यात येत आहे.

मधुकृषि

इवाता

मार्च
२०२२

उपमहासंचालक डॉ. एस.के. चौधरी यांची विद्यापीठाला भेट

दि. १४ मार्च, २०२२. आपल्या देशातील निसर्गाच्या विविधतेमुळे सर्व प्रकारच्या मातीवर आपल्या देशातील शास्त्रज्ञांचा अभ्यास सर्वोकृष्ट होता. पूर्वी सर्व जगाला आपण मृदाशास्त्र शिकवत होतो. पण आपण मुलभुत मृदशास्त्रापासून जसेजसे दूर होत चाललो आहे. त्यामुळे मृदशास्त्राच्या संशोधनात आपण जगाच्या तुलनेत फार मागे पडलो आहे. मुलभुत मृदशास्त्र व नैसर्गिक साधनसंपत्ती व्यवस्थापनासाठी मृदविज्ञान यावर अभ्यास व संशोधन गरजेचे असल्याचे प्रतिपादन भारतीय अनुसंधान परिषदेच्या नैसर्गिक साधनसंपत्ती व्यवस्थापनाचे उपमहासंचालक डॉ. एस.के. चौधरी यांनी केले. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या पदव्युत्तर महाविद्यालयातील मृदविज्ञान व कृषि रसायनशास्त्र विभाग आणि जागतिक बँक अर्थसहाय्यीत राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्प व भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली व हवामान अद्यायावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र यांच्या संयुक्त विद्यमाने बदलत्या हवामानाच्या अनुषंगाने नैसर्गिक साधनसंपत्ती व्यवस्थापन या विषयावर भारतीय अनुसंधान परिषदेच्या नैसर्गिक साधनसंपत्ती व्यवस्थापनाचे उपमहासंचालक डॉ. एस.के. चौधरी यांचे तजा व्याख्यान आयोजीत करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील उपस्थित होते. याप्रसंगी व्यासपीठावर अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. प्रमोद रसाळ, मृदविज्ञान व कृषि रसायनशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. बापुसाहेब भाकरे, कास्ट प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक तथा कृषि अभियांत्रिकी विभाग प्रमुख डॉ. सुनिल गोरंटीवार आणि कुलसचिव श्री. प्रमोद लहाळे उपस्थित होते.

अध्यक्षीय मार्गदर्शन करतांना कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील म्हणाले कृषिच्या विद्यार्थ्यांनी कृषि संशोधनात आवड

मुफ्कृति

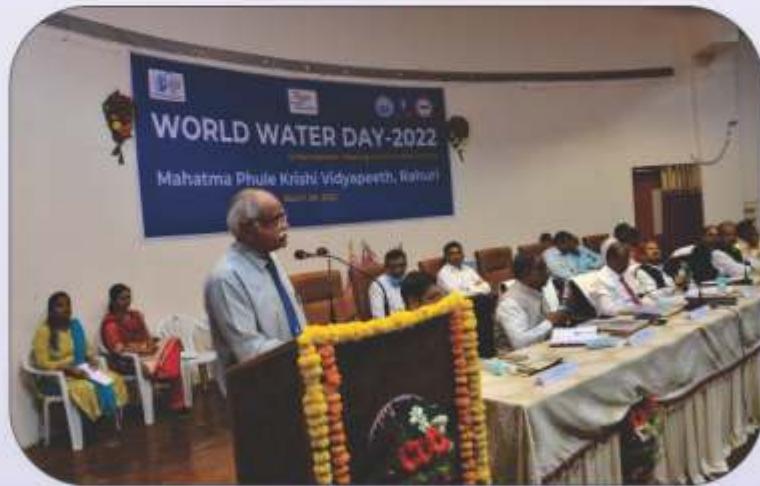
इवाता

मार्च
२०२२

तार्ता : २, अंक क्रं. : १७, मार्च, २०२२ गढात्ता फुले कृषि विद्यापीठ, गढ़ुरी

निर्माण करून त्यात आपले भविष्य घडवावे. विद्यार्थ्यांनी आपले ज्ञान अद्यावत ठेवले तर जगातील सर्वोत्कृष्ट मृदशास्त्र विभाग व प्रयोगशाळा या आपल्या देशात निर्माण होतील. सर्वोत्कृष्ट बनण्याचा विद्यार्थ्यांनी ध्यास धरावा. याप्रसंगी मान्यवरांच्या हस्ते खडक व खनीज संग्रहालय, मृदा बँक, विद्यार्थ्यांसाठी संगणक लॅब आणि इंटररॅक्ट्रीव्ह कलासरुमचे उद्घाटन करण्यात आले. या कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक डॉ. बापुसाहेब भाकरे यांनी केले. यावेळी हळगाव कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. मिलिंद अहिरे, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके, सर्व विभागांचे विभाग प्रमुख उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ. रीतू ठाकरे यांनी केले तर आभार डॉ. विजय पाटील यांनी मानले. या कार्यक्रमाला प्राध्यापक, शास्त्रज्ञ, विद्यार्थी आँनलाईन आधि ऑफलाईन मोडने उपस्थित होते. सकाळच्या सत्रात उपमहासंचालक डॉ. एस.के. चौधरी यांनी कास्ट प्रकल्पाच्या प्रक्षेत्रास व सेंट्रिय शेती पद्धती प्रकल्पाला भेट देवून संशोधनाची माहिती घेतली. यावेळी ड्रोनद्वारे उसशेतीला फवारणीचे प्रात्यक्षिक आयोजित करण्यात आले होते. कास्ट प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक डॉ. सुनिल गोरंटीवार, सहसंशोधक डॉ. एम.जी. शिंदे, डॉ. सचिन नलावडे, डॉ. उल्हास सुर्वे व डॉ. पवन कुलवाल यांनी संशोधनाची माहिती दिली. यावेळी कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील, संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख, अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, बारामती येथील राष्ट्रीय अजैविक ताण व्यवस्थापन संस्थेचे संचालक डॉ. जगदिश राणे व माझी वनस्पतीशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. जे.व्ही. पाटील उपस्थित होते.

जागतिक जलदिनाचे आयोजन

दि. २८ मार्च, २०२२. जमिनीतील उपलब्ध असलेल्या भुजलाचा ७० टक्के वापर हा शेतीसाठी होतो. उर्वरीत भुजलाचा वापर पिण्यासाठी व औद्योगीकरणासाठी होतो. शेतीमध्ये नत्र, स्फुरद व पालाश या खतांचा वापर दरवर्षी वाढत आहे. भात शेती तसेच पशुधनामुळे हवेतील मिथेनचे प्रमाण वाढत आहे. याचबरोबर हवेतील वाढत्या कार्बनडाय ऑक्साईडमुळे तापमानात वाढ होत आहे. या सर्वांचा परिणाम म्हणजे पावसाचे प्रमाण अनियमित झाले आहे. यावर उपाय म्हणजे उपलब्ध भुजलाचे योग्य व्यवस्थापन केले तर ते शेतीच्या शाश्वततेसाठी व मानवी जीवन सुरक्षेसाठी गरजेचे असल्याचे प्रतिपादन नवी दिल्ली येथील राष्ट्रीय कृषि विज्ञान अकादमीचे उपाध्यक्ष डॉ. ए.के. सिंग यांनी केले. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे जागतिक बँक अर्थसहाय्यित, भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्प, नवी दिल्ली अंतर्गत असलेल्या हवामान अद्यावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र व भारतीय इंजिनीयर संस्था यांच्या संयुक्त विद्यमाने जागतिक जल दिनाचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी प्रमुख व्याख्याते म्हणून डॉ. सिंग

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ

इवाता

मार्च
२०२२

तार्ता : २, अंक क्रं. : १७, मार्च, २०२२ गळात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, गळुरी

बोलत होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. पी. जी. पाटील होते. याप्रसंगी गुजरात येथील नवसारी कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. झेड. पी. पटेल सन्माननीय अतिथी म्हणून उपस्थित होते. याप्रसंगी अहमदनगर इंजिनीअर संस्थचे अध्यक्ष इंजि. एम.एम. आनेकर, संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, नियंत्रक श्री. सुखदेव बलमे, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके, कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता व कार्यक्रमाचे नियंत्रक डॉ. दिलीप पवार, कास्ट प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. सुनील गोरंटीवार, आयोजक सचिव डॉ. एस.बी. नांदगुडे, कार्यक्रमाचे नियंत्रक व काष्ट प्रकल्पाचे सह समन्वयक डॉ. एम.जी. शिंदे व कास्ट प्रकल्पाचे प्राध्यापक व कार्यक्रमाचे सहसचिव डॉ. अतुल अत्रे उपस्थित होते. यावेळी डॉ. पटेल मार्गदर्शन करतांना म्हणाले की पाणी व वाणी ही जपुनच वापरली पाहिजेत. पाण्याचे महत्व सर्वजन जाणतात, परंतु अद्यापही पाण्याची साक्षरता लोकांमध्ये नाही. सध्या उपलब्ध असलेल्या भुजलाची प्रत उद्योगातील घातक रसायनांमुळे तसेच शेतीतील रासायनीक खतांच्या वारेमाफ वापरामुळे खराब होत आहे. यावर उपाय म्हणजे कमी पाणी लागणाऱ्या पिकांची लागवड करावी लागेल.

कुलगुरु डॉ. पाटील आपल्या अध्यक्षीय भाषणात म्हणाले की पाणी हे मानवी जीवनासाठी अनमोल आहे. उन्हाळ्यामध्ये फक्त एक हंडाभर पाणी मिळविण्यासाठी ग्रामीण भागातील महिलांचा पूर्ण दिवस जातो. त्यासाठी उपलब्ध पाण्याचा वापर योग्य रीतीने व काटकसरीने करायला हवा. डॉ. गडाख यांनी विद्यापीठामध्ये सिंचनाच्या बाबतीत तसेच पाणलोट क्षेत्रामध्ये होत असलेल्या कामाबद्दल माहिती दिली. कार्यक्रमाचे स्वागत डॉ. प्रमोद रसाळ यांनी केले. इंजि. आनेकर यांनी भारतीय इंजिनीअर संस्थेच्या कार्याविषयी माहिती दिली. डॉ. दिलीप पवार यांनी जागतीक जलदिनाची पाश्वभूमी सांगितली. डॉ. सुनील गोरंटीवार यांनी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने शेतीमध्ये तयार केलेल्या डिजीटल तंत्रज्ञानविषयी माहिती दिली. यावेळी आचार्य पदवीचा विद्यार्थी सचिन पांडुरंग शिंदे यांने भुजलावरील त्याने केलेल्या संशोधनाची माहिती दिली. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ. नीलम कोंडविलकर व डॉ. रजनी साळुंखे यांनी केले. आभार प्रदर्शन डॉ. सचिन नांदगुडे यांनी केले. या कार्यक्रमानंतर डॉ. ए.के. सिंग व डॉ. झेड.पी. पटेल यांनी कास्ट प्रकल्पाच्या विविध तंत्रज्ञानविषयक प्रयोगशाळांना भेट दिली.

कृषि विद्यापीठात गुजरात राज्यातील फळमाशी व्यवस्थापनाची यशोगाथा या विषयावर व्याख्यान संपत्र

दि. २८ मार्च, २०२२. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्प व भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली पुरस्कृत हवामान अद्ययावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र आणि

મફુકૃવિ

ડેવાતા

માર્ચ
૨૦૨૨

કૃષિ કિટકશાસ્ત્ર વિભાગ વ વનસ્પતી રોગશાસ્ત્ર વ અનુજીવશાસ્ત્ર વિભાગ, મફુકૃવિ, રાહુરી યાંચ્યા સંયુક્ત વિદ્યમાને નવસારી કૃષિ વિદ્યાપીઠ, ગુજરાતચે કુલગુરુ ડૉ. ઝેડ.પી. પટેલ યાંચે ગુજરાત રાજ્યાતીલ ફળમાશી વ્યવસ્થાપનાચી યશોગાથા યા વિષયાવર વ્યાખ્યાન આયોજિત કરણ્યાત આલે હોતે. યા પ્રસંગી મહાત્મા ફુલે કૃષિ વિદ્યાપીઠાચે કુલગુરુ ડૉ. પી.જી.પાટીલ, સંશોધન વ વિસ્તાર શિક્ષણ સંચાલક ડૉ. શરદ ગડાખ, અધિષ્ઠાતા કૃષિ શિક્ષણ ડૉ. પી.એન. રસાલ, કૃષિ કિટકશાસ્ત્ર વિભાગ પ્રમુખ ડૉ. સી.એસ.પાટીલ, વનસ્પતી રોગશાસ્ત્ર વ અણુજીવશાસ્ત્ર વિભાગ પ્રમુખ ડૉ. ટી. કે. નરુટે વ શાસ્ત્રજ્ઞ ઉપસ્થિત હોતે.

ડૉ. પટેલ યાંની ફળમાશીબદ્ધલ માહિતી દેતાંના સાંગિતલે કી જગ્ભરાત ફળમાશીચ્યા ૪ હજારપેક્ષા અધિક પ્રજાતી અસ્તિત્વાત અસુન ત્યાપૈકી ૨૦૦ પેક્ષા જાસ્ત પ્રજાતી ભારતાત આઢ્ઢુન યેતાત. ગુજરાત વ મહારાષ્ટ્ર રાજ્યાત ફલ્પિકાખાલીલ ક્ષેત્રાત દિવસેંદિવસ વાઢ હોત અસુન ફલ્પિકે વ ભાજીપાલા પિકાંના ફળમાશ મોઠયા પ્રમાણાત પ્રાદુર્ભાવ કરતાત. ફળમાશીચા ઉદ્રેકામુલે શેતમાલાચે હોણારે નુકસાન લક્ષ્યત ઘેવુન ડૉ. પટેલ યાંની ૨૭ વર્ષાંચ્યા પ્રદિર્ઘ સંશોધનાત્મક નૌરોજી સ્ટોનહાઉસ ફુટફલાય ટ્રેપચી નિર્મિતી કેલી. ત્યામુલે મોઠયા પ્રમાણાવર કિટકનાશકાંવરીલ અંવલંબીત્વ કર્મી કરણ્યાત યશ આલે. યા સાપદ્યાકડે ફળમાશ મોઠયા સંખ્યેને આકર્ષિત હોત અસલ્યાને તે અતિશય પ્રભાવી ઠરુન જવળપાસ ૮૫ ટકે ફળમાશીચા પ્રાદુર્ભાવ કર્મી કરતા આલા. આંબા પિકાત ત્યામુલે હેક્ટરી નામમાત્ર રૂ. ૩૫૦ ખર્ચુન શેતકરી બંધુના રૂ. ૮૧ હજાર પ્રતિ હેક્ટરપર્યત અતિરીકત નફા કમાવતા આલા. સદર સાપદ્યાંચા ૬ હજાર હેક્ટરપેક્ષા જાસ્ત ક્ષેત્રાવર વાપર હોઊન ૪૯ કોટી રૂપયે ઇતકે ઉત્પન્ન ગુજરાતી શેતકચ્યાંના કમવિતા આલે. અધ્યક્ષીય ભાષણાત કુલગુરુ ડૉ. પાટીલ મહણાલે કી શેતકચ્યાંચે ઉત્પન્ન દુપ્પટ હોણ્યાચ્યા દૂસ્તીને અશા પદ્ધતીચ્યા કર્મી ખર્ચિંક, વાપરર્ણાસ સુલભ વ પર્યાવરણસનેહી તંત્રજ્ઞાનાચા અધિકાધિક વાપર હોણ્યાચી ગરજ આહે. વિદ્યાર્થ્યાંની અશાચ પ્રકારે ઇતર કિડ વ રોગ યાવર શેતકચ્યાંના ઉપયોગી સંશોધન કરણ્યાચી અપેક્ષા ત્યાંની યાવેળી વ્યક્ત કેલી. કાર્યક્રમાચે પ્રાસ્તાવિક ડૉ. સી.એસ.પાટીલ યાંની કેલે. ડૉ. ટી. કે. નરુટે યાંની પાહુણ્યાંચી ઓછા કરુન દિલી. કાર્યક્રમાચે સુત્રસંચાલન શ્રીમતી. ડૉ. પી. આર. પાંડ્યે યાંની તર ડૉ. સંતોષ કુલકર્ણી યાંની આભાર માનલે. યા કાર્યક્રમાસાઠી તાંત્રિક સહાય ડૉ. ઉદ્ય પવાર યાંની કેલે.

**શ્રી. સાહેબરાવ નવલે વ શ્રી. જ્ઞાનેશ્વર બોડકે હે આહેત માર્ચ મહિન્યાચે
મહાત્મા ફુલે કૃષિ વિદ્યાપીઠાચે આયડૉલ્સ**

દિ. ૧ માર્ચ, ૨૦૨૨. મહાત્મા ફુલે કૃષિ વિદ્યાપીઠાચે કુલગુરુ ડૉ. પી.જી. પાટીલ યાંચ્યા સંકલ્પનેતૂન વિદ્યાપીઠાચ્યા કાર્યક્ષેત્રાતીલ પ્રગતશીલ શેતકરી વ મહાત્મા ફુલે કૃષિ વિદ્યાપીઠાત પદવી ઘેતલેલે યશસ્વી કૃષિ ઉદ્યોજક યાંચા પરિચય સમસ્ત શેતકરી વર્ગાલા આણિ વિદ્યાર્થ્યાંના વ્હાવા યા ઉદેશાને કુલગુરુ ડૉ. પાટીલ યાંની નવિન સંકલ્પના રાબિલી આહે. યામધ્યે દર મહિન્યાલા એક પ્રગતશીલ શેતકરી વ એક કૃષિ પદવીધર કૃષિ ઉદ્યોજક યાંચા કાર્યાવિષયી માહિતી અસલેલા ફલક વિદ્યાપીઠ પ્રવેશદ્વાર, કૃષિ તંત્રજ્ઞાન માહિતી કેંદ્રાચ્યા દર્શની ભાગાત તસેચ વિદ્યાર્થી વસ્તીગૃહાચા દર્શની ભાગાત યા ઠિકાણી લાવણ્યાત યેતો તસેચ વિદ્યાપીઠાચ્યા દહા જિલ્હાંચ્યા કાર્યક્ષેત્રાતીલ કૃષિ મહાવિદ્યાલયે, સંશોધન કેંદ્રે આણિ કૃષિ વિજ્ઞાન કેંદ્રે યેથીલ પ્રવેશદ્વારાજવળ લાવણ્યાત યેતો જેણેકરુન સંબંધીત પ્રગતશીલ શેતકરી વ કૃષિ ઉદ્યોજક યાંચા કાર્યચા પરિચય વિદ્યાપીઠાલા આણિ કૃષિ મહાવિદ્યાલયાંના, કૃષિ સંશોધન કેંદ્રાંના વ કૃષિ વિજ્ઞાન કેંદ્રાના ભેટ દેણ્યાસાઠી યેણાન્યા શેતકરી, અધિકારી વ વિદ્યાર્થ્યાંના હોતો. તસેચ યા વ્યક્તિંચા આર્દ્ધ ઘેઊન તરુણ શેતકરી વ પદવીધરાંના પ્રેરણ મિળતે. મહાત્મા ફુલે કૃષિ વિદ્યાપીઠાચ્યા કાર્યક્ષેત્રાતીલ સર્વ કૃષિ મહાવિદ્યાલયે, કૃષિ સંશોધન કેંદ્રે, કૃષિ તંત્ર વિદ્યાલયે યાંચા દર્શનીય ક્ષેત્રાત હી આયડૉલ્સ પ્રત્યેક મહિન્યાલા પ્રદર્શિત કરણ્યાત યેતાત.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ

मुख्यमंत्री इकाता

मार्च
२०२२

वर्ष : २, अंक क्रं. : १७, मार्च, २०२२ गळात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे “आयडॉल्स”

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ “कृषि पदवीधर आयडॉल”

श्री. साहेबराव रामचंद्र नवले-पाटील

कृषि विद्यापीठ, दी.समी. (कृषि), शिक्षण विभाग, पुणे
कृषि विद्यापीठ, दी.समी. (कृषि), शिक्षण विभाग, पुणे

उत्कृष्णीकृती सांवर्धनी वर्षात

- कृषि विद्यापीठ : अभियंक कृषि सेवा केंद्र, अभियंक विद्यापीठ
मुख्यमंत्री कृषिकृषि इंस्टीट्यूट, पुणे, आणि नवले पाटील
पैट्रोनेशन.
- उत्कृष्णीकृती सांवर्धनी वर्षातील :

 - पर १९९५ यातील सर्वांगी कृषि सेवा केंद्रातील सांवर्धनी
सामाना - १५
 - अभियंक विद्यापीठ मुख्यमंत्री कृषिकृषि इंस्टीट्यूट - पर ३०१५
यासून शुरू, नेंदुवार, नाशिक, पुणे, औंगोलार, वीर,
गोवा, अरवदाराम आणि नंदूर या भूमध्य विद्यापीठांमध्ये
एस. आणि नवले पाटील यांच्यांनी विद्यापीठ.

विविध कृषिकृती सांवर्धनी

- पर १९९५-९६ यासून शुरू यांच्यांनी सर्वांगी सांवर्धनी विद्यापीठ.
- उत्कृष्णी कृषिकृती सांवर्धनी (सर्वांगी २ वर्ष)
- विविध कृषिकृती सांवर्धनी
- अभियंक विद्यापीठ पुण्यात
- संस. सांवर्धनी सांवर्धनी पुण्यात
- नेंदुवारी यांचा पुण्यात
- सांवर्धनीकृती सांवर्धनी पुण्यात
- अभियंक प्रशिक्षण आण्यांचा पुण्यात - पर २०१८-१९
(कृषिकृती सांवर्धनी, अभियंक, अभियंक)

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ “गेलेकरी आयडॉल”

श्री. ज्ञानेश्वर नियुक्ती बोडके

सौ. पुणे ज्ञानेश्वर बोडके

५ मी. वर्ष (विद्यार्थी), दी.समी. (कृषि) या विद्यापीठ

उत्कृष्णीकृती सांवर्धनी क्षेत्र :

- १० वर्षांना, हरिहरगुहांवाडील विविध कृषि पुणे व भारीपाला विक्री, ग्राम, असुन आणि अभियंक सामग्री क्षेत्र.
- गेलेकरी कृषिकृती क्षेत्रात गेलेकरी उत्पादक ने गेलेकरी अशी खेत यांकेटीन केली जावे.
- गेलेकरी कृषिकृती क्षेत्रात गेलेकरी व गेलेकरी उत्पादक क्षेत्रात गेलेकरी वार्षिक उत्पादक.

- अभियंक यांपासून कृषिकृती क्षेत्रात गेलेकरी ५ वर्षांपूर्वी ५० इक्कां गेलेकरी कृषिकृती असुन गेलेकरी ३०% ते ३५% उत्पादकातील व ५०% ते ५५% तुकारा उत्पादकातील आहेत.
- या कृषिकृती क्षेत्रात गेलेकरी ३० इक्कां गेलेकरी ५० शेतकरी व घटनुवारांग, गुजरात, आंध्र प्रदेश, मध्य प्रदेश, एवज प्रदेश आणि ग्रामसामाजिक उत्पादक १,५५,००० लोकांची बोडकेआहेत.
- या कृषिकृती क्षेत्रात गेलेकरी कृषिकृती गेलेकरी उत्पादकात गेलेकरी विषयावाची जागरूक, संविध गेलेकरी विषयावाची प्रतिक्रिया दिली जाई.
- या कृषिकृती क्षेत्रात गेलेकरी ने गेलेकरी अशी खेत यांकेटीन गेलेकरी उत्पादकात गेलेकरी विषयावाची जागरूकी केली.
- संविध गेलेकरी, घटनुवारांग, गुजरात, मध्य प्रदेश, असुन गेलेकरी असुन गेलेकरी यांकेटीन गेलेकरी विषयावाची जागरूकी केली.
- या कृषिकृती क्षेत्रात गेलेकरी ने गेलेकरी अशी खेत यांकेटीन गेलेकरी उत्पादकात गेलेकरी विषयावाची जागरूकी केली.

अभियंक यांपासून कृषिकृती क्षेत्रात गेलेकरी

- गुरुनांदनांनी कृषिकृती
- दिलेकरी पर्यावरणीकृती गेलेकरी
- संविध उत्पादकात गेलेकरी
- मेंदी उत्पादक वेताना गेलेकरी

विस्तार शिक्षण संचालनालय, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

मार्च २०२२ या महिन्याकरीता शेतकरी आयडॉल म्हणुन माण (बोडकेवाडी), ता. मुळशी, जि. पुणे येथील श्री. ज्ञानेश्वर बोडके व कृषि उद्योजक म्हणुन पुणे कृषि महाविद्यालयातून बी.एस्सी (कृषि) चे शिक्षण घेतलेले मालदाढ, ता. सांगमनेर, जि. अहमदनगर येथील श्री. साहेबराव नवले यांचा समावेश आहे. श्री. ज्ञानेश्वर बोडके यांनी अभिनव फार्मर्स वलबच्या माध्यमातुन महाराष्ट्राच्या ३० जिल्ह्यातील २५० शेतकरी गट जोडलेले असून महाराष्ट्र, गुजरात, आंध्रप्रदेश, मध्यप्रदेश, उत्तरप्रदेश आणि राजस्थानमधील १ लाख ५६ हजार शेतकरी जोडलेले आहेत. या वलबमुळे उत्पादक ते ग्राहक अशी थेट माकेटिंग सेंट्रिय भाजीपाला, फळे, धान्य व दुध इ.च्या विपणनासाठी ऑनलाईन पोर्टल (अभिनव कार्ट) द्वारे विक्री केली जाते. कृषि उद्योजक असलेले श्री. साहेबराव नवले यांनी जलसंधारणाच्या कामाची सुरुवात मालदाढ या गावापासून केली. पूर्ण जिराईत असलेले मालदाढ गाव १०० टक्के बागायती केले. श्रमिक कृषि सेवा केंद्र, श्रमिक मिल्क अँड फूड प्रोसेसिंग इंडस्ट्रीज तसेच एस.आर. नवले पाटील पेट्रोलियम या उद्योगाच्या माध्यमातून ७५० हुन अधिक कुटुंबांना कायमस्वरूपी रोजगार उपलब्ध करून दिला आहे.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात रब्बी तंत्रज्ञान दिवस व शिवार फेरी उत्साहात संपन्न इवाता

मार्च
२०२२

कृषि विद्यापीठात रब्बी तंत्रज्ञान दिवस व शिवार फेरी उत्साहात संपन्न

वर्ष : २, अंक क्रं. : १७, मार्च, २०२२ गढाचला फुले कृषि विद्यापीठ, शाही

दि. ०९ मार्च, २०२२. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने संशोधनामध्ये गेल्या ५२ वर्षात विविध पिकांचे २७० पेक्षा अधिक वाण, १६५० पेक्षा जास्त शिफारशी व ४० अवजारे संशोधीत केली आहेत. शेतकऱ्यांना प्रत्येक वाणाचे दर्जेदार बियाणे, उत्पादने देण्याच्या दृष्टीने १० जिल्ह्यात २७ विक्री केंद्राद्वारे प्रयत्न करण्यात येत आहे. आपली शेती तंत्रज्ञानयुक्त करण्यासाठी शेतकऱ्यांनी विद्यापीठाच्या तंत्रज्ञानाचा जास्तीत जास्त लाभ घ्यावा असे प्रतिपादन संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख यांनी केले. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने स्वातंत्र्याचे ७५ वर्षे व सन २०२३ आंतरराष्ट्रीय तृणधान्य वर्ष निमित्ताने ज्वारी सुधार प्रकल्प येथे रब्बी तंत्रज्ञान दिवस व शिवार फेरी आणि चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी अध्यक्षीय मार्गदर्शन करतांना डॉ. शरद गडाख बोलत होते. कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणुन कृषि विभागाचे विस्तार व प्रशिक्षण संचालक श्री. विकास पाटील व विद्यापीठाचे कृषि पदवीधर आयडॉल श्री. साहेबराव नवले उपस्थित होते. याप्रसंगी व्यासपीठावर अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, कुलसचिव श्री. प्रमोद लहाळे, नियंत्रक श्री. सुखदेव बलमे, सहयोगी अधिष्ठाता (निकृष्ण) डॉ. श्रीमंत रणपिसे,

महात्मा फुले कृषि इवाता

मार्च
२०२२

माजी विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. हरी मोरे, वनस्पती शास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. विजू अमोलिक, अन्नशास्त्र व तंत्रज्ञान विभाग प्रमुख डॉ. उत्तम चव्हाण, जिल्हा अधिकारी कृषि अधिकारी श्री. शिवाजी जगताप व अहमदनगर येथील खत असोशिएशेनचे अध्यक्ष श्री. मुनोत उपस्थित होते.

प्रमुख मार्गदर्शन करतांना श्री. विकास पाटील म्हणाले की सन २०२३ हे आंतरराष्ट्रीय तृणधान्य वर्ष म्हणुन साजरे होत आहे. या पाश्वर्भूमीवर तृणधान्ये व कडधान्यांचे उत्पादन वाढले पाहिजे असे शासनाचे धोरण आहे. ते पुढे म्हणाले की शेतकऱ्यांनी केवळ आपले उत्पन्न व उत्पादकता न वाढविता आपल्या उत्पादनांचे मुल्यवर्धन करून एखादा ब्रॅंड तयार केला व त्याची विक्री शेतकरी उत्पादक कंपनीच्या माध्यमातून केली तर त्याचा शेतकऱ्यांना जास्तीचा फायदा मिळेल. श्री. साहेबराव नवले आपल्या मार्गदर्शनात म्हणाले की शेतीपुरक उद्योगाचे महत्व मला वेळीच समजल्यामुळे मी शेतीशी संबंधीत उद्योग करण्याचे ठरविले. श्रम व शेतकऱ्यांचा विश्वास या दोन महत्वाच्या गुणांच्या आधारे प्रगती करू शकलो. डॉ. प्रमोद रसाळ यांनी शेतकऱ्यांना आपल्या शेतीमध्ये पंचसूत्री तंत्रज्ञानाचा अवलंब करण्याचे आवाहन केले. श्री. शिवाजीराव जगताप यांनी महाराष्ट्रातील तृणधान्यांच्या लागवड क्षेत्राविषयीची माहिती दिली. यावेळी हळगाव कृषि महाविद्यालयाचा विद्यार्थी संदेश ससाणे, शुभम तुपे, वडगाव मावळ येथील भात उत्पादक शेतकरी नितीन गायकवाड व देहरे येथील महिला शेतकरी सौ. उज्जवला काळे यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. यावेळी मान्यवरांच्या हस्ते वडगाव मावळ येथील शेतकरी नितीन गायकवाड, तकाराम लष्करे व तुकाराम गाढे यांचा भात पीक स्पर्धेतील यशाबद्दल मानचिन्ह, शाल व पुष्पगुच्छ देवून सत्कार करण्यात आला.

यावेळी डॉ. उत्तम चव्हाण, डॉ. सुरेश दोडके, डॉ. नंदकुमार कुटे, डॉ. दिपक दुधाडे व डॉ. सचिदानंद तांबे यांनी शेतकऱ्यांना रब्बी पिकांविषयी मार्गदर्शन केले. याप्रसंगी रब्बी पिकांचे कृषि प्रदर्शन भरविण्यात आले होते. या प्रदर्शनात विद्यापीठाने विकसीत केलेले रब्बी पिकांचे तंत्रज्ञान दाखविण्यात आले. या प्रदर्शनास मान्यवरांनी आणि शेतकऱ्यांनी भेट दिली. पीक प्रात्यक्षिकांमध्ये रब्बी पिकांचे १० वाण, भाजीपाला पिकांचे १६ वाण व हरभन्याचे १३ वाण असे एकुण ३९ विविध पिकांच्या प्रात्यक्षिकांचे आयोजन करण्यात आले होते. याप्रसंगी आयोजित कृषि प्रदर्शनाचा लाभ शेतकऱ्यांनी घेतला. या प्रात्यक्षिकांना शेतकऱ्यांनी आवर्जून भेटी दिल्या. यावेळी शेतकऱ्यांनी विद्यापीठाचे तंत्रज्ञान जाणून घेतले. कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक डॉ. विजू अमोलिक यांनी केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ. भगवान देशमुख आणि आभार प्रसारण केंद्र प्रमुख डॉ. पंडित खडे यांनी मानले. या प्रसंगी कृषि विद्यापीठाचे विविध विभागांचे विभाग प्रमुख, विद्यापीठाचे शास्त्रज्ञ, कृषि विभागाचे अधिकारी, शेतकरी व विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

राष्ट्रीय स्तरावरील तीन आठवड्याचा ऑनलाईन अभ्यासक्रम संपन्न

दि. १६ मार्च, २०२२. भारतात शाश्वत शेतीसाठी तसेच भरघोस उत्पादन वाढीसाठी जमीन वापर नियोजन अत्यंत आवश्यक आहे. योग्य जमीन वापर नियोजनासाठी मातीची मूलभूत माहिती असणे गरजेचे आहे. सद्य परिस्थितीमध्ये डिजीटल मृदृ विज्ञान, इंटरनेट ऑफ थिंग्स, कृत्रिम बुद्धिमत्ता आणि मशीन लर्निंग या नवीन प्रणालींचा अभ्यासक्रमात समावेश करण्याची गरज आहे. यामुळे नवीन पिढीला मर्यादित नैसर्गिक संसाधनांचा वापर शाश्वत पद्धतीने करण्यास मदत होईल असे प्रतिपादन नवी दिली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे नैसर्गिक संसाधन व्यवस्थापनाचे उपमहासंचालक डॉ. सुरेशकुमार चौधरी यांनी केले. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील हवामान अद्यावत शेतीसाठी शाश्वत जमीन आरोग्य व्यवस्थापन या विषयावरील तीन आठवड्याचा ऑनलाईन प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम संपन्न झाला यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून डॉ. सुरेशकुमार चौधरी बोलत होते. याप्रसंगी नवी

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, गढ़वाल

मार्च
२०२२

दिल्ली जीआयझेड, प्रो-सॉईलचे वरिष्ठ सल्लागार डॉ. इंद्रनील घोष, नवी दिल्ली येथील प्रो-सॉईल, नैसर्गिक संसाधन व्यवस्थापन व कृषि अभियांत्रिकी आणि प्रकल्प, जीआयझेडचे संचालक डॉ. राजीव अहल, अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. प्रमोद रसाळ, भारतातील विविध संस्थांमधील मृदाशास्त्रज्ञ, प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक आणि या प्रशिक्षणाचे निमंत्रक व कृषि अभियांत्रिकी विभाग प्रमुख डॉ. सुनील गोरंटीवार, कृषि रसायन व मृदा शास्त्र विभाग प्रमुख व प्रशिक्षणाचे आयोजक डॉ. बापूसाहेब भाकरे, सहनिमंत्रक डॉ. मुकूंद शिंदे व सह आयोजक डॉ. अनिल दुरगुडे उपस्थित होते. डॉ. इंद्रनील घोष यांनी विद्यापीठ आणि जीआयझेड सारख्या संस्थांनी विद्यार्थी व शेतकऱ्यांच्या कल्याणासाठी एकत्र येवून काम करावे असे मत व्यक्त केले. डॉ. भाकरे यांनी कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक केले व प्रो-सॉईल, जीआयझेड, पुणेचे तांत्रिक सल्लागार इंजी. रणजीत जाधव यांनी आभार मानले. या ऑनलाईन प्रशिक्षणाचे समन्वयक म्हणून डॉ. निलम कोंडविलकर, डॉ. अंजली मुसमाडे आणि इ. मोसीन तांबोळी यांनी काम पहिले. या प्रशिक्षणाला संपूर्ण भारतातून ३१ प्रशिक्षणार्थी सहभागी झाले होते.

कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांची कृषि संशोधन केंद्र, लोणावळा येथे भेट

मफुकृषि

मार्च
२०२२

इवाता

शेतकरी लोणावळा संशोधन केंद्राने दिलेल्या शिफारशी वापरून रोगापासून होणारे २० ते ३० % नुकसान दरवर्षी टाळतात, यामुळे शेतकऱ्यांच्या आर्थिक उत्पन्नात भरीव वाढ झाल्याची दिसून येते. लोणावळा संशोधन केंद्राच्या उल्लेखनीय संशोधन कार्यामुळे भात उत्पादक शेतकऱ्यांची उत्पादकता वाढण्यास मदत झाली असल्याचे प्रतिपादन कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांनी केले. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. पी.जी.पाटील यांनी लोणावळा येथील कृषि संशोधन केंद्रास भेट दिली. यावेळी मार्गदर्शन करताना बोलत होते. याप्रसंगी त्यांनी संशोधन केंद्रात होत असलेल्या विविध संशोधन कार्याचा आढावा घेतला. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या लोणावळा येथील या संशोधन केंद्राने भात पिकावरील विविध रोगांच्या नियंत्रणासाठी अनेक शिफारशी दिलेल्या आहेत तसेच रोगप्रतिबंधक वाण विकसित करण्यासाठी रोगप्रतिबंधक डोनर वाणाची भात पैदासकार यांनी शिफारस दिलेली आहे. यावेळी संशोधन केंद्राचे प्रभारी अधिकारी व भात रोग शास्त्रज्ञ डॉ. किरण रघुवंशी यांनी विद्यापीठातील व अखिल भारतीय समन्वित प्रकल्पातील विविध संशोधन प्रयोग, हिरवळीचे खताचा व अझोलाच्या वापराचे महत्व, बीजोत्पादन व विस्तार कार्यक्रम या बाबींचे सादरीकरण केले. यावेळी लोणावळा केंद्रावरील इतर कर्मचारी उपस्थित होते.

मधमाशीपालनावरील प्रशिक्षणाचा समारोप

दि. ३१ मार्च, २०२२. शास्त्रोक्त मधमाशीपालनाच्या माध्यमातून विविध पिकांमध्ये ३०-४० टक्के उत्पादनात वाढ होणार आहे तसेच मधमाशीपालनातून आरोग्यदायी गुणधर्म असलेली अनेक उत्पादने आपल्याला मिळतात. त्यामुळे मधमाशीपालनाकडे एकात्मिक शेतीपद्धतीचा एक भाग म्हणुन पाहिले पाहिजे. ग्रामीण भागामध्ये तरुण शेतकऱ्यांनी एकत्र येऊन गटशेतीतुन मधमाशीपालनाचा व्यवसाय करावा असे प्रतिपादन महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांनी केले. राष्ट्रीय मधमाशी मंडळ, कृषि सहकार व शेतकरी कल्याण विभाग, कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालय, नवी दिल्ली, भारत सरकार पुरस्कृत यपश्चिम महाराष्ट्रामध्ये शास्त्रोक्त पद्धतीने मधमाशीपालन, उच्च प्रतीचे मधमाशी बीज केंद्राचा विकास आणि मधुवनस्पती/फुलोरा यांची लागवड या प्रकल्पांतर्गत कृषि किटकशास्त्र विभाग, मफुकृषि, राहुरी यांचेद्वारे सात दिवसीय शास्त्रोक्त मधमाशीपालन प्रशिक्षण कार्यक्रम राहुरी, पुणे, धुळे, नंदुरबार, जळगांव, नाशिक व सातारा या ठिकाणी आयोजित करण्यात आला होता. यावेळी या कार्यक्रमाच्या समारोप कार्यक्रमात कुलगुरु डॉ. पाटील अध्यक्षस्थानावरुन बोलत होते. या प्रसंगी अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. प्रमोद रसाळ, कृषि किटकशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. चिदानंद पाटील व प्राध्यापक डॉ. संतोष कुलकर्णी उपस्थित होते. डॉ. प्रमोद रसाळ यांनी मधमाशीपालन हा शेतीपुरक व्यवसाय ठरत आहे तसेच मधमाशीपासून मिळणाऱ्या उत्पादनांचा आयुर्वेदीक शास्त्रामध्ये मोठा उपयोग होणार असल्याचे सुचित केले. या प्रशिक्षणात अनेक तज्ज्ञांनी शास्त्रोक्त मधमाशीपालनाविषयी ऑनलाईन व ऑफलाईनद्वारे सखोल मार्गदर्शन केले. प्रशिक्षण कार्यक्रमादरम्यान ज्या त्या भागातील प्रशिक्षणार्थीनी नाशिक जिल्ह्यातील पिंपळगाव बसवंत येथील बसवंत मधमाशी उद्यान, मध प्रक्रिया उद्योग तसेच महाबळेश्वर येथील मधमाशीपालन केंद्र व नंदुरबार जिल्ह्यातील कंजाला येथे भेट दिली. यावेळी प्रशिक्षणार्थी शेतकऱ्यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. कार्यक्रमाचे नियोजन व प्रास्ताविक डॉ. चिदानंद पाटील यांनी केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ. पल्लवी पाळंदे यांनी तर प्राध्यापक डॉ. संतोष कुलकर्णी यांनी आभार मानले. या प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी प्रत्येक जिल्ह्यातुन २५ शेतकरी सहभागी झाले होते.

मुफ्कृति

इवाता

मार्च
२०२२

आंतरराष्ट्रीय महिला दिनाचे आयोजन

दि. ८ मार्च, २०२२. स्त्री ही प्रत्येक कुटुंबाचा एक महत्वाचा भाग आहे. स्त्री शिवाय कुटुंब पुर्ण होवु शकत नाही. कुटुंबाशिवाय समाज पुर्ण होऊ शकत नाही. आयुष्यात प्रत्येक टप्प्यावर एक स्त्री विविध भुमिका जबाबदारीने पार पाडते. महिलांनी आयुष्यातील प्रत्येक व्यासपीठावर प्रभावीपणे अग्रसेर रहायाला हवे तसेच महिलांनी आपले करियर आणि आपला संसार या दोन्हींचा योग्य समतोल राखणे आवश्यक आहे तरच ती खन्या अर्थाने एक सक्षम व यशस्वी स्त्री म्हणून आपली जागा समाजात निश्चित करू शकते असे प्रतिपादन सौ. वैशाली प्रशांतकुमार पाटील यांनी केले. जागतिक बँक अर्थसहाय्यीत, भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्प, नवी दिल्ली यांच्या संयुक्त विद्यमाने हवामान अद्यायावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे कार्यरत आहे. या प्रकल्पांतर्गत आंतरराष्ट्रीय महिला दिन साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमास अध्यक्षस्थानावरून सौ. वैशाली प्रशांतकुमार पाटील या बोलत होत्या. या कार्यक्रमासाठी कास्ट प्रकल्पाचे प्रमुख संशोधक डॉ. सुनिल गोरंटीवार तसेच सहप्रमुख संशोधक डॉ. मुकुंद शिंदे, डॉ. अतुल अत्रे, डॉ. सचिन नांदगुडे, प्रकल्पातील सर्व महिला संशोधन सहयोगी आणि सर्व महिला कुशल / अकुशल कामगार उपस्थित होत्या. या कार्यक्रमात डॉ. गोरंटीवार आणि डॉ. शिंदे यांनी उपस्थित महिला कर्मचाऱ्यांना मार्गदर्शन केले. तसेच डॉ. शुभांगी घाडगे, डॉ. प्रज्ञा जाधव व डॉ. नीलम कोँडविलकर यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. या कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन डॉ. अंजली मुसमाडे व आभार प्रदर्शन डॉ. रजनी साळुंखे यांनी केले.

पदव्युत्तर महाविद्यालयातर्फे जागतिक महिला दिन उत्साहात साजरा

दि. ८ मार्च, २०२२. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील पदव्युत्तर महाविद्यालयांतर्गत जागतिक महिला दिनानिमित्त मॉसाहेब जीजाऊ बोलते हा एकपात्री प्रयोग श्रीमती शुभांगी शिंदे यांनी सादर केला. याप्रसंगी विद्यापीठाचे अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. प्रमोद रसाळ, संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, नियंत्रक श्री. सुखदेव बलमे, आंतरविद्या जलसिंचन शाखा विभाग प्रमुख डॉ. महानंद माने, सौ. वैशाली पाटील यावेळी उपस्थित होते. या कार्यक्रमाची सुरुवात दिपप्रज्वलन करून व महात्मा जोतीबा फुले व सावित्रीबाई फुले यांच्या प्रतिमेचे पुजन करून झाली. डॉ. प्रमोद रसाळ यांनी श्रीमती शुभांगी शिंदे यांचे पुष्पगुच्छ देवून स्वागत केले. श्रीमती शुभांगी शिंदे यांनी मॉसाहेब जीजाऊ यांचा जीवनपट त्यांच्या अभिनयातून श्रोत्यांसमोर सादर केला. त्यांच्या एकपात्री अभिनयातून मॉसाहेब जीजाऊ यांचे सदगुण, शौर्य, दुरदृष्टीकोन, निर्णय क्षमता, अष्टपैलू

मुफ्कूवि

इकाता

मार्च
२०२२

व्यक्तीमत्व आणि कर्तृत्व या गुणांचा जीवनपट सादर केला. या प्रयोगातून त्यांनी जिजाऊंचे जन्मापासून ते शिवाजी महाराजांच्या संगोपणापर्यंत प्रत्यक्ष घटना अभिनयातून श्रोत्यांसमोर जीवंत केली. एखाद्या स्त्रीने आपल्या जीवनात खंबीरपणे उभे राहून यशस्वी होण्याचा मुलमंत्र त्यांनी या जीवनपटातून दिला. या कार्यक्रमाला प्रमुख उपस्थितीमध्ये सौ. पुष्पा बलमे, सौ. विदुला माने व प्रा. जितेंद्र मेटकर तसेच पदव्युत्तर महाविद्यालयाचे विद्यार्थी, सावित्रीबाई फुले विद्यालयाचे विद्यार्थी उपस्थित होते. हा कार्यक्रम यशस्वी करण्यासाठी उपकुलमंत्री डॉ. रीतू ठाकरे, वस्तीगृह व्यवस्थापक श्री. गणेश मेहेत्रे, सौ. कविता काकडे, श्री. कैलास पावबाके यांनी परिश्रम घेतले.

आता उन्हाळा आलाय... तर उसाचा रसच प्यायचा - कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांचे आवाहन

दि. २४ मार्च, २०२२. जाहिरातीमध्ये चित्रपटसृष्टीतील काही नामवंत प्रतिष्ठित कलाकार २०-२५ रुपयांच्या शीतपेयाच्या बाटलीसाठी मोठमोठ्या डॉग्रावरून, हेलीकॉप्टरमधून उड्या मारतांना दिसतात. आपण मात्र रस्त्याच्या कडेला जागोजागी उभ्या असणाऱ्या रसवंतीवर जावून थंडगार, स्वच्छ, आरोग्यवर्धक असा उसाचा ताजा रसच प्यायचा असे आवाहन महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांनी केले. उन्हाळा आला की उन्हाचा चटका वाढतो. मग आपसूक्च आपली पावले उसाच्या रसवंतीकडे वळतात. उन्हाळ्यातील वातावरणात उसाच्या ताज्या रसाचा आस्वाद घेणे आरोग्याच्या दृष्टीने अत्यंत फायदेशीर असते. आयुर्वेदामध्ये उसाच्या रसाला फार मोठे महत्व आहे. उसाचा रस खोकला, दमा, मुत्राशयाचे रोग व किडनीसंबंधीत रोगावर गुणकारी आहे. उसाच्या रसाच्या सेवनामुळे त्वचा उत्तम व निरोगी राहते. डीहायड्रेशनपासून बचाव होऊन तोंडातील दुग्धीपासून मुक्ती मिळते. शरीरासाठी उर्जेचा उत्तम स्त्रोत तसेच कावीळ रोगावर अत्यंत गुणकारी असल्याचे संदर्भ आयुर्वेदात सापडतात. याचबरोबर उसाचा रस सर्व वयोगटातील लोकांना उपयुक्त असून कृत्रीम पेय आणि काबोनेटेड शीतपेयांना एक चांगला पर्याय आहे. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने मध्यवर्ती ऊस संशोधन केंद्र, पाडेगावच्या माध्यमातून विकसीत केलेले लोकल पुंड्या, को-४९९, को-९९०६३, को-८६०३२, कोएम-०२६५, एम.एस.-९०००९ व को-९९००४ (दामोदर) हे व अगदी अलीकडे पूर्वप्रसारीत केलेला एम.एस.-९५०९२ या वाणांचा वापर रसवंती उद्योगासाठी संपूर्ण महाराष्ट्रभर होतांना दिसून येतो. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या अंतर्गत असलेल्या पुण्याच्या कृषि महाविद्यालयात सन १९७२ पासून रसवंतीचा उद्योग सुरु केला आहे. रसवंतीसाठी योग्य ऊस वाणांच्या चाचण्याही घेतल्या असून यामध्ये पूर्वी पुंड्या, को-४९९ व ९९०६३ या ऊस वाणांचा रसवंतीसाठी वापर

माझी मुफ्कूमि

इवाता

मार्च
२०२२

केला जात होता. सध्या एम.एस.-१०००१ हे ऊस वाण हिरवागार, मधुर तसेच जाड व मऊ असल्याने खाण्यासाठी व रसवंतीसाठी ग्राहकांच्या पसंतीस पडलेले आहे. सध्या उसाच्या रसामध्ये स्ट्रॉबेरी, संत्रा, अननस, लिंबू व आले अशा फळांचे ज्यूस मिसळून विविध फ्लेवरमध्ये रसनिर्मिती केली जात आहे. त्यामुळे चवीच्या बाबतीत चोखंदळ असलेल्या पुण्यासारख्या शहरामध्ये कृषि महाविद्यालयातील रसवंतीची वेगळी ओळख झालेली आहे.

रसवंती उद्योग सुरु करण्यासाठी खुपच कमी भांडवल लागते. अत्यंत कमी कालावधीत जास्तीत जास्त नफा मिळविता येतो. सध्याच्या तापमान वाढीच्या काळात चांगल्या आरोग्यासाठी लोकांना ताजा व दर्जेदार उसाचा रस उपलब्ध होण्यासाठी जागोजागी रसवंतीगृह सुरु करणे ही काळाची गरज आहे. या व्यवसायामुळे ऊस उत्पादक शेतकऱ्यांच्या उसाला रास्त दर मिळून त्यांना आर्थिक फायदा होईल. रसवंती उद्योग हा तरुणांसाठी रोजगार निर्मितीचा एक चांगला मार्ग आहे. यामुळे ग्रामीण भागातील तरुणांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील आणि रसवंती उद्योगालाही लोकमान्यता व राजमान्यता मिळेल असे आवाहन कुलगरु डॉ. पी.जी. पाटील यांनी केले आहे.

हाळगाव कृषि महाविद्यालयात जागतिक महिला दिन साजरा

दि. ८ मार्च, २०२२. जागतिक महिला दिनाचा यावर्षीचा विषय स्त्री-पुरुष समानता असून महाविद्यालयातील शिक्षण घेत असणाऱ्या विद्यार्थिनींनी अतिजागरण, अतिकष्ट टाळून योग्य विश्रांती घेतल्यास स्त्रियांच्या आरोग्याच्या बन्याच समस्या कमी करता येतील असे प्रतिपादन योग मार्गदर्शिका सौ. वैशाली अहिरे यांनी केले. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथील पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर कृषि महाविद्यालय, हाळगाव या महाविद्यालयात राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या वतीने भारतीय स्वातंत्र्याच्या अमृतमहोत्सवी वर्षानिमित्त आयोजित जागतिक महिला दिनाच्या कार्यक्रमा निमित्त प्रमुख पाहुणे म्हणून त्या उपस्थित होत्या. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. मिलिंद अहिरे होते. डॉ. अहिरे आपल्या मार्गदर्शनात म्हणाले की महाविद्यालयातील विद्यार्थी व विद्यार्थिनी यांनी योग्य आहार, दररोज व्यायाम व योगाभ्यास करावा जेणेकरून आरोग्य चांगले राहण्यास मदत होईल. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक व प्रमुख पाहुण्यांची ओळख महाविद्यालयाच्या प्राध्यापिका डॉ. प्रेरणा भोसले यांनी केले तर उपस्थितांचे आभार प्रा. कीर्ती भांगरे यांनी मानले. कार्यक्रमाला महाविद्यालयाच्या विद्यार्थी परिषदेचे उपाध्यक्ष डॉ. चारुदत्त चौधरी, विद्यार्थी कल्याण अधिकारी डॉ. सखेचंद अनारसे, डॉ. मनोज गुड व शिक्षकेतर कर्मचारी व विद्यार्थिनी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

मुफ्कृति

इवाता

मार्च
२०२२

जैविक कीडनाशके उत्पादन या विषयावर प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन

दि. १५ मार्च, २०२२. आधुनिक शेतीची कास धरून विषमुक्त अन्न तयार करण्यासाठी गुणवत्तापूर्ण जैविक कीडनाशकांची निर्मिती करत तरुण उद्योजक व्हा व रोजगार निर्मिती करा असे प्रतिपादन अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ यांनी केले. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ राहुरी येथील पदव्युत्तर महाविद्यालयातील कृषि कीटकशास्त्र विभागाच्या वतीने भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली तरफे अनुसूचित जाती प्रवर्गासाठी च्या (SC-SP) अनुदानाअंतर्गत जैविक कीडनाशके उत्पादन या विषयावर दोन दिवसीय प्रशिक्षण वर्गाचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रशिक्षण वर्गाच्या उद्घाटन प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून डॉ. प्रमोद रसाळ बोलत होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कृषि कीटकशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. सी. एस. पाटील होते. याप्रसंगी बोलताना डॉ. पाटील म्हणाले की मा. पंतप्रधान श्री. नरेंद्र मोदी यांच्या मिशन सेंट्रिय शेती या कार्यक्रमास यशस्वी करण्यासाठी युवा पिढीने जैविक कीडनाशकांची उच्च गुणवत्ता राखत उत्पादन केले पाहिजे व विविध जैविक घटकांच्या मदतीने पिकांवरील किडीचे नियंत्रण करून पर्यावरणाचा समतोल राखावा असे आवाहन त्यांनी केले. तांत्रिक सत्रात कृषि कीटकशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. सी. एस. पाटील, वनस्पती रोगशास्त्र विभागाचे प्रमुख डॉ. तानाजी नरुटे, कृषि कीटकशास्त्र माजी विभागप्रमुख डॉ. जे. आर. कदम, अर्थशास्त्र विभागाचे प्राध्यापक डॉ. वसंत पोखरकर, डॉ. सी.एस. चौधरी, कृषि कीटकशास्त्र विभागातील सहाय्यक प्राध्यापक डॉ. एस. डी. पाटील, डॉ. पल्लवी पाळंदे, डॉ. एस.टी. आघाव, वरिष्ठ संशोधन सहाय्यक डॉ. ए. आर. हजारे यांनी विविध विषयांवर मार्गदर्शन व प्रात्यक्षिक दिले. या प्रशिक्षणात २५ प्रशिक्षणार्थीनी सहभाग घेतला. यावेळी मान्यवरांच्या हस्ते प्रशिक्षणार्थीना प्रमाणपत्र, कृषिदर्शनी व जैविक कीडनाशक यांचे वाटप करण्यात आले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ. पल्लवी पाळंदे यांनी तर आभार कृषि कीटकशास्त्र विभागाचे प्राध्यापक डॉ. संतोष कुलकर्णी यांनी मानले. सदरचा प्रशिक्षण कार्यक्रम यशस्वी करण्यासाठी डॉ. ए. आर. हजारे, डॉ. पल्लवी पाळंदे, प्रा. आर. एस. भोगे, श्रीमती बारंगे, श्रीमती नांगरे व श्री गणेश घाडगे यांनी विशेष परिश्रम घेतले.

किफायतशीर शेळीपालन तंत्र या विषयावर प्रशिक्षण कार्यक्रम संपन्न

दि. २० मार्च, २०२२. शेळी पालन करण्यासाठी शेळ्यांची निवड, शेळ्यांचा आहार व व्यवस्थापन याचे महत्व अनन्य साधारण आहे. शेळ्यांची तसेच करडांची विक्री वजनावर करणे गरजेचे असून शेळी व्यवसाय किफायतशीर करण्यासाठी विक्रीचे व्यवस्थापन महत्वाचे प्रतिपादन महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. प्रमोद रसाळ यांनी केले. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत अखिल भारतीय समन्वित संगमनेरी शेळी सुधार प्रकल्प, पदव्युत्तर महाविद्यालय यांचेमार्फत अनुसूचित जाती उपयोजनेअंतर्गत एक दिवसीय किफायतशीर शेळीपालन तंत्र हा प्रशिक्षण वर्ग

माझी मुफ्कूटी

इवाता

मार्च
२०२२

आयोजित करण्यात आला होता. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानावरून डॉ. प्रमोद रसाळ बोलत होते. याप्रसंगी पशुसंवर्धन व दुर्घटशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. दिनकर कांबळे, प्रशिक्षण समन्वयक व अ.भा. स. शेळी सुधार प्रकल्पाचे वरिष्ठ शास्त्रज्ञ डॉ. संजय मंडकमाले, सहयोगी प्राध्यापक डॉ. दिलीप देवकर, डॉ. बाळासाहेब पाटील, सहाय्यक प्राध्यापक डॉ. योगेश कांदळकर उपस्थित होते.

यावेळी झालेल्या तांत्रिक मार्गदर्शनामध्ये वरिष्ठ शास्त्रज्ञ डॉ. संजय मंडकमाले यांनी किफायतशीर शेळीपालन तंत्र या विषयावर मार्गदर्शन केले. पशुवैद्यक शास्त्राचे सहयोगी प्राध्यापक डॉ. विष्णु नरवडे यांनी शेळ्यांचे आरोग्य व्यवस्थापन व मेढी सुधार प्रकल्पाचे प्रमुख शास्त्रज्ञ डॉ. योगेश कांदळकर यांनी शेळ्यांचे आहार व्यवस्थापन या विषयावर मार्गदर्शन केले. यावेळी मान्यवरांच्या हस्ते किफायतशीर शेळीपालन तंत्र या प्रशिक्षण पुस्तिकेचे विमोचन करण्यात आले व प्रशिक्षणार्थींना शेळ्यांसाठी प्रथम उपचार पेटी, जंतनाशक औषधे, मिनरल मिश्रण व प्रशिक्षण पुस्तिका देण्यात आली. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ. दिनकर कांबळे यांनी केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन व आभार प्रदर्शन डॉ. बाळासाहेब पाटील यांनी केले. या प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी राहुरी तालुक्यातील वरवंडी, खडांबे, डोंगरगण व डिग्रस या गावातील ३० पेक्षा जास्त शेतकरी व महिला शेतकरी उपस्थित होते.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात मधमाशीपालनावर प्रशिक्षणाचे आयोजन

दि. २१ ते २७ मार्च, २०२२. जगाच्या वाढत्या लोकसंख्येला अन्न पुरविणे संभव होण्यासाठी भविष्यकाळात मधमाशांची भुमिका सर्वार्थाने महत्वाची ठरणार आहे. मधमाशी पालनामुळे ग्रामीण भागातील लोकांना पोषणाबोरवरच आर्थिक सुरक्षा

मधुकृषि

इवार्ता

मार्च
२०२२

मिळून ग्रामीण विकासाला चालना मिळू शकते. आजच्या काळातील शेतकरी तंत्रशुद्ध शेती करू पाहत आहे. तंत्रशुद्ध आधुनिक शेतीला मधमाशी पालनाची जोड दिली तर अन्नधान्य उत्पादनात मोठी वाढ होऊ शकते. याच अर्थाने दुसरी हरितक्रांती होण्यासाठी मधमाशी माध्यम होणार असल्याचे प्रतिपादन महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ यांनी केले. राष्ट्रीय मधमाशी मंडळ, कृषि, सहकार व शेतकरी कल्याण विभाग, कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालय, भारत सरकार व महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत कृषि किटकशास्त्र विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने दि. २१ ते २७ मार्च, २०२२ असे सात दिवसीय शास्त्रोक्त मधमाशीपालन या विषयावरील प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजीत करण्यात आले आहे. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानावरुन डॉ. रसाळ बोलत होते. याप्रसंगी गोवर्धन, गंगापूर, नाशिक येथील सुप्रकृती मधुमक्षीका केंद्राचे संस्थापक संचालक डॉ. तुकाराम निकम व नाशिक येथील पुर्वा बायोटेकचे व्यवस्थापकीय संचालक तसेच पिंपळगाव बसवंत उद्यानाचे संचालक श्री. संजय पवार प्रमुख पाहुणे म्हणुन उपस्थित होते. यावेळी सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. साताप्पा खरबडे, डॉ. श्रीमंत रणपिसे, डॉ. चिंतामणी देवकर, प्रशिक्षण वर्गाचे आयोजक व कृषि किटकशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. सी.एस. पाटील, प्रशिक्षणाचे आयोजक समन्वयक डॉ. संतोष कुलकर्णी उपस्थित होते.

श्री. संजय पवार आपल्या मार्गदर्शनात म्हणाले की महाराष्ट्रात फलपिके व अन्नधान्याचे उत्पादन मोठ्या प्रमाणात होते. त्यासाठी २-३ लाख मधमाशा वसाहतीची गरज असतांना प्रत्यक्षात १५ ते २० हजार वसाहती अस्तीत्वात आहेत. यावर उपाय म्हणजे राज्यातील सर्व शेतकऱ्यांनी गटागटाने प्रत्येक गावात मधमाशी पालन सुरु करायला हवे. डॉ. तुकाराम निकम यावेळी म्हणाले की मधमाशी हा आपल्या निसर्गचक्रातील अन्नधान्य उत्पादन वाढीसाठी महत्वाचा घटक आहे. याचबरोबर प्रत्येकाने आज हरितक्रांतीसाठी परिस ठरू पाहणारी मधमाशी संवर्धनाची, तिला वाचविण्याची शपथ घ्यायला हवी असे आवाहन त्यांनी यावेळी केले. या प्रशिक्षण वर्गामध्ये शास्त्रोक्त मधमाशीपालन, मशीमाशीच्या विविध प्रजाती, जीवनक्रम, मधमाशीच्या विविध प्रजातीचे संगोपनशास्त्र, हंगामी व्यवस्थापन व दर्जेदार राणीपालन तंत्र, डंखविरहीत मधुमक्षिकापालन, मधमाशी वसाहतीचे आधुनिक पद्धतीने व्यवस्थापन व किडनाशकांचे दुष्परिणाम या विषयावर सविस्तर माहिती देण्यात आली. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ. सी.एस. पाटील यांनी केले. डॉ. सी.एस. चौधरी यांनी स्वागत केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ. नंदकुमार भुते यांनी तर आभार डॉ. संतोष कुलकर्णी यांनी मानले. या कार्यक्रमासाठी सर्व विभाग प्रमुख तसेच विद्यापीठ कार्यक्षेत्रातील कृषि विज्ञान केंद्रे व महाविद्यालये येथील विषय विशेषज्ञ, शास्त्रज्ञ व शेतकरी उपस्थित होते.

शास्त्रज्ञांसाठी नेतृत्वगुणांचा विकास व कौशल्ये या विषयावर प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन

दि. २१ ते २३ मार्च, २०२२. प्रत्येकाने स्वतः मधील नेतृत्व गुणांच्या वाढीसाठी प्रयत्न केला पाहिजे. तुम्हाला जीवनात

मधुकृषि

इवाता

मार्च
२०२२

अनुयायी व्हायचे की नेता व्हायचे हे प्रत्येकाने ठरवून तसा प्रयत्न करायला हवा. जीवनात यशस्वी होण्यासाठी प्रत्येकाने नेतृत्व विकासाबरोबरच संघटनात्मक कामासाठी लागणारी कौशल्ये आत्मसात करण्याची गरज असल्याचे असल्याचे प्रतिपादन महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ यांनी केले. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत कृषि विस्तार व संज्ञापन विभाग व आनंद गुजरात येथील विस्तार शिक्षण संस्था यांच्या संयुक्त विद्यमाने विद्यापीठ शास्त्रज्ञांसाठी नेतृत्वगुणांचा विकास व संघटनात्मक कार्यासाठीची कौशल्ये या विषयावरील तीन दिवसीय प्रशिक्षण वर्गाच्या उदघाटन कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानावरून डॉ. प्रमोद रसाळ बोलत होते. याप्रसंगी कृषि विस्तार व संज्ञापन विभाग प्रमुख डॉ. मिलिंद अहिरे, माझी कृषि विस्तार विभाग प्रमुख डॉ. सुभाषचंद्र शिंदे, आनंद, गुजरात येथील विस्तार शिक्षण संस्थेचे डॉ. केयुर गरधारीया, श्री. ए.पी. नीनामा, श्री. व्ही.जे. पटेल व डॉ. जी.के. ससाणे उपस्थित होते. डॉ. रसाळ पुढे म्हणाले की विद्यार्थ्यांनी वेळेचे योग्य नियोजन करून अभ्यास केल्यास परिक्षेत येणारा ताण कमी होऊ शकतो. सध्या ऑनलाईन शिक्षण पद्धतीमुळे विद्यार्थ्यांवर परिक्षेचा अनावश्यक ताण आहे. अशावेळी विद्यार्थ्यांना प्रेरणा मिळणे गरजेचे आहे. डॉ. मिलिंद अहिरे आपल्या प्रास्ताविकामध्ये म्हणाले की विद्यापीठात कर्मचारी संख्या पुरेशी नाही. कमी मनुष्यबळामध्ये चांगले काम करणे ही गरज आहे. अशावेळी लिंडरचा उपयोग होतो. यावेळी डॉ. केयुर गरधारीया यांनी मनोगत व्यक्त केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ. आनंद चवई यांनी तर आभार डॉ. जी.के. ससाणे यांनी मानले. या प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी विद्यापीठातील शास्त्रज्ञांबरोबर विद्यार्थ्यांनीही सहभाग नोंदविला आहे.

प्रशिक्षण कार्यक्रमाचा समारोप

दि. २३ मार्च, २०२२. आपल्यामध्ये नेतृत्वगुण व वेळेचे व्यवस्थापन हे गुण असणे गरचेजे आहे. छत्रपती शिवाजी महाराजांचा जीवनपट समोर ठेवला तर आपल्यामध्ये नेतृत्व व संघटनात्मक गुण कसे असावे आणि वेळ व्यवस्थापन कसे असावे हे शिकण्यास मिळते. आपल्या कामात शिस्त, निस्वार्थीपणा, सातत्य, नियोजन, वेळव्यवस्थापन असले तर आपल्या कामात आपल्याला यश प्राप्त होते. या गुणांचा सतत सराव केला तर आपल्यामध्ये नेतृत्व गुण विकसीत होण्यास मदत होते असे प्रतिपादन संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख यांनी केले. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत कृषि विस्तार व संज्ञापन विभाग व आनंद, गुजरात येथील विस्तार शिक्षण संस्था यांच्या संयुक्त विद्यमाने विद्यापीठ शास्त्रज्ञांसाठी नेतृत्वगुणांचा विकास व संघटनात्मक कार्यासाठीची कौशल्ये या विषयावरील तीन दिवसीय प्रशिक्षण

मुफ्कृति

इवाता

मार्च
२०२२

वर्गाच्या समारोप प्रसंगी डॉ. शरद गडाख बोलत होते. याप्रसंगी माजी कृषि विस्तार विभाग प्रमुख डॉ. सुभाषचंद्र शिंदे, कृषि विस्तार विभागाचे प्राध्यापक डॉ. जी.के. ससाणे, आनंद, गुजरात येथील विस्तार शिक्षण संस्थेचे श्री. ए.पी. नीनामा, डॉ. केयुर गरधारीया व श्री. व्ही.जे. पटेल उपस्थित होते.

यावेळी श्री. निनामा म्हणाले जीवनाच्या प्रत्येक क्षेत्रात नेवृत्व गुण व संघटनात्मक कौशल्य गरजेचे आहे. यामुळे आपल्याला आपले ध्येय प्राप्त होते. डॉ. शिंदे म्हणाले या प्रकारच्या प्रशिक्षणामुळे आपल्यामध्ये वेगवेगळे कौशल्याची निर्मिती होवून आपण हाती घेतलेल्या कामामध्ये यश प्राप्त होते. यावेळी मान्यवरांच्या हस्ते प्रशिक्षणार्थींना प्रमाणपत्रांचे वाटप करण्यात आले. यावेळी प्रशिक्षणार्थी प्रा. गुंड, डॉ. सखेचंद अनारसे व प्रा. किर्ती भांगरे यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन आणि आभार डॉ. आनंद चवई यांनी केले. या प्रशिक्षणास विद्यापीठातील शास्त्रज्ञ तसेच विद्यार्थी यांनी मोठ्या प्रमाणावर सहभाग नोंदविला.

विद्यार्थ्यांना कै. सौ. मोहिनी प्रल्हाद छावीया शिष्यवृत्ती प्रदान

दि. २५ मार्च, २०२२. शिष्यवृत्तीमुळे विद्यार्थ्यांना संशोधन करण्यासाठी व शिक्षण घेण्यासाठी प्रोत्साहन मिळते. फिनोलेक्स इंडस्ट्रिजचे (पाईप्स), सी.एस.आर. भागीदार मुकुल माधव फाउंडेशनचा हा शिष्यवृत्तीचा उपक्रम अतिशय स्तुत्य असून यामुळे अनेक विद्यार्थ्यांचे शिक्षण आणि संशोधनाचे स्वप्न पुर्ण होत आहे असे प्रतिपादन अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ यांनी केले. यावेळी फिनोलेक्स इंडस्ट्रिजचे (पाईप्स), सी.एस.आर. भागीदार मुकुल माधव फाउंडेशनच्या वतीने डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि महाविद्यालय आणि अहिल्यादेवी होळकर कृषि महाविद्यालय, हाळगाव या विद्यार्थ्यांना कै. सौ. मोहिनी प्रल्हाद छावीया शिष्यवृत्तीचे वाटप करण्यात आले. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ उपस्थित होते. याप्रसंगी व्यासपीठावर सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. दिलीप पवार, डॉ. मिलिंद अहिरे, फिनोलेक्सचे विभागीय विपणन व्यवस्थापक श्री. योगेश राऊत व तांत्रिक अधिकारी डॉ. सुनिल भणगे उपस्थित होते.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ व मुकुल माधव फाउंडेशन, फिनोलेक्स इंडस्ट्रिज लि., पुणे यांच्यात सन २०१९ ला शिष्यवृत्तीसाठी सामाजंस्य करार झाला होता. या अनुषंगाने मुकुल माधव फाउंडेशनच्या वतीने कृषि पदवी, पदव्युत्तर पदवी तसेच आचार्य पदवीसाठी रु. ५० हजार प्रतिविद्यार्थी प्रतिवर्ष याप्रमाणे शिष्यवृत्ती सुरु करण्यात आली आहे. दरवर्षी कृषि महाविद्यालय, पुणे, कोल्हापूर, धुळे, कराड, नंदुरबार, मुक्ताईनगर, हाळगाव, अभियांत्रिकी महाविद्यालय आणि पदव्युत्तर महाविद्यालय या महाविद्यालयांच्या ५९ विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती देण्यात येते. या वर्षाची शिष्यवृत्ती मुकुल माधव फाउंडेशनच्या प्रतिनिधींनी त्या त्या महाविद्यालयात समक्ष जावून दिली आहे. याप्रसंगी प्राध्यापक, विद्यार्थी व विद्यार्थींनी उपस्थित होते.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठामध्ये डाळिंब व टोमेंटो या पिकांवरील प्रशिक्षण वर्ग संपन्न

मार्च २०२२

इवाता

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठामध्ये डाळिंब व टोमेंटो या पिकांवरील प्रशिक्षण वर्ग संपन्न

दि. ११ मार्च, २०२२. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथील वनस्पती रोगशास्त्र व कृषि अणुजीवशास्त्र विभागांतर्गत फलोत्पादन पिकांवरील किंड रोग सर्वेक्षण, सल्ला व व्यवस्थापन प्रकल्प (हॉटसॅप) आयोजीत डाळिंब व टोमेंटो पिकांवरील किंड व रोगांचे एकात्मिक नियंत्रण या विषयावर एक दिवसीय प्रशिक्षण वर्ग आयोजीत करण्यात आला होता. या प्रशिक्षण वर्गामध्ये महाराष्ट्रातील विविध जिल्ह्यांमधून ७० प्रशिक्षणार्थी सहभागी झाले होते. या प्रशिक्षणाच्या उद्घाटन समारंभात पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर कृषि महाविद्यालय, हाळगावचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. मिलिंद अहिरे यांनी प्रशिक्षणार्थींना मार्गदर्शन केले. या प्रशिक्षणामध्ये डॉ. संजय कोळसे, डॉ. अण्णासाहेब नवले, डॉ. अशोक वाळुंज, डॉ. प्रकाश मोरे, डॉ. अनिकेत चंदनशिवे, प्रा. चिमाजी बाचकर व प्रा. सोमनाथ पवार यांनी डाळिंब तसेच टोमेंटो पिकांवरील किंवा रोगांचे एकात्मिक नियंत्रण या विषयावर सखोल मार्गदर्शन केले. डॉ. नंदलाल देशमुख यांनी प्रकल्पाचे महत्व, विस्तार व कार्याबद्दल प्रशिक्षणार्थींना माहिती दिली. यावेळी प्रशिक्षणार्थींना विद्यापीठाची कृषिदर्शनी, जैविक खते व डाळिंब व टोमेंटो पिकांवरील घडीपत्रिका यांचे वाटप करण्यात आले. कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील, संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख, अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ यांच्या मार्गदर्शनाखाली वनस्पती रोगशास्त्र व कृषि अणुजीवशास्त्र विभागाचे प्रमुख डॉ. तानाजी नसरुटे यांनी कार्यक्रमाचे आयोजन करून सदरचे प्रशिक्षण वर्ग यशस्वीरित्या संपन्न केले. या प्रशिक्षण वर्गाचे संपूर्ण समालोचन हॉटसॅप प्रकल्पाचे संशोधन सहयोगी डॉ. नंदलाल देशमुख यांनी केले.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठमध्ये अळिंबी उत्पादन तंत्रज्ञान प्रशिक्षण वर्ग संपन्न

मार्च
२०२२

इवाता

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठमध्ये अळिंबी उत्पादन तंत्रज्ञान प्रशिक्षण वर्ग संपन्न

दि. १२ मार्च, २०२२. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत वनस्पती रोगशास्त्र व कुषि अणुजीवशास्त्र विभाग, पदव्युत्तर महाविद्यालया तर्फे भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद अनुदानांतर्गत अनुसूचित जाती (SC-ST) प्रवर्गसाठी अळिंबी उत्पादन, काढणी पश्चात तंत्रज्ञान व उद्योग व्यवसाय मार्गदर्शन या विषयावर एक दिवसीय प्रशिक्षण वर्ग आयोजित केला होता. या प्रशिक्षण वर्गमध्ये महाराष्ट्रातील विविध जिल्ह्यांमधून २० प्रशिक्षणार्थी सहभागी झाले होते. त्यामध्ये ११ महिला व ०९ पुरुषांनी सहभाग नोंदविला होता. या प्रशिक्षणामध्ये वनस्पती रोगशास्त्र व कुषि अणुजीवशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. तानाजी नरुटे, कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील अ.भा.स. अळिंबी सुधार प्रकल्पाचे कवक शास्त्रज्ञ डॉ. बाबुराव चिरपे व डॉ. अशोक जाधव यांनी अळिंबी उत्पादन, काढणी पश्चात तंत्रज्ञान व उद्योग व्यवसाय या विषयावर सखोल मार्गदर्शन केले. या प्रशिक्षणामध्ये प्रशिक्षणार्थीना विद्यापीठाची कृषिदर्शनी, अळिंबी स्पॉन व घडीपत्रिका यांचे वाटप करण्यात आले. कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील, संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख, अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ यांच्या मार्गदर्शनाखाली डॉ. तानाजी नरुटे यांनी कार्यक्रमाचे आयोजन व नियोजन करून कार्यक्रम यशस्वीरीत्या संपन्न केला.

शेतकरी प्रथम कार्यक्रमांतर्गत प्रशिक्षण कार्यक्रमाला शेतकऱ्यांचा उत्तम प्रतिसाद

दि. १७ मार्च, २०२२. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ राबवित असलेल्या नवी दिल्लीस्थित भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या शेतकरी प्रथम कार्यक्रमाच्या डाळिंब उत्पादन तंत्रज्ञान या विषयावरील तांभेरे येथे आयोजित प्रशिक्षण कार्यक्रमाला शेतकऱ्यांचा उत्तम प्रतिसाद मिळाला. यावेळी प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खडे, मृदाशास्त्रज्ञ

मुफ्कृति

इकाता

मार्च
२०२२

डॉ. अनिल दुरगुडे, किटकशास्त्रज्ञ डॉ. अशोक वाळुंज, प्रगतशिल शेतकरी श्री. अर्जुन डेरे व मेजर ताराचंद गागरे व्यासपीठावर उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या सुरुवातीला प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खडे यांनी आपल्या प्रास्ताविकात शेतकरी प्रथम कार्यक्रमातर्गत आयोजीत विविध उपक्रमांचा आढावा घेतला. मृदाशास्त्रज्ञ डॉ. अनिल दुरगुडे यांनी शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन करतांना डाळिंबाची लागवड करण्यासाठी कोणत्या प्रकारची जमीन निवडावी, पाण्याचे व्यवस्थापन कशा प्रकारे करावे, डाळिंबाच्या उच्च प्रतिच्या उत्पादनासाठी खत व्यवस्थापन, जैविक खतांचा व सुक्षम अन्नद्रव्य खतांचा वापर तसेच जमिनीची बांधबंदिस्ती याविषयी मार्गदर्शन केले. डाळिंबावरील किड व रोग व्यवस्थापन या विषयी किटकशास्त्रज्ञ डॉ. अशोक वाळुंज यांनी मार्गदर्शन केले. यावेळी त्यांनी डाळिंबावर येणाऱ्या तेल्या व मर रोगाचे व्यवस्थापन कशा प्रकारे करावे तसेच डाळिंब उत्पादनाची पंचसूत्री त्यांनी शेतकऱ्यांना समजावून सांगितली. या पंचसूत्राचा वापर करून डाळिंब उत्पादन निश्चितपणे वाढविता येते असे त्यांनी सांगितले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन प्रकल्पाचे संशोधन सहयोगी श्री. विजय शेडगे यांनी तर आभार प्रक्षेत्र सहाय्यक श्री. किरण मगर यांनी केले. तांत्रिक मार्गदर्शनानंतर श्री. अर्जुन डेरे यांच्या डाळिंब बागेमध्ये चर्चासत्र व प्रक्षेत्र भेटीचा कार्यक्रम पार पडला. यामध्ये शेतकरी व विद्यापीठाचे शास्त्रज्ञ यांच्यामध्ये झालेल्या चर्चासत्रात शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांना शास्त्रज्ञांनी उत्तरे दिली. या कार्यक्रमासाठी तांभेरे व कानडगाव येथील ६० पेक्षा जास्त डाळिंब उत्पादक शेतकरी उपस्थित होते. सदरचा प्रशिक्षण कार्यक्रम पार पाडण्यासाठी श्री. विजय शेडगे, श्री. किरण मगर व श्री. राहुल कोहाळे यांचे सहकार्य लाभले.

राहुरी कृषि विद्यापीठातील कास्ट प्रकल्पास विविध राज्यातून भेटी

दि. १८ मार्च, २०२२. जागतिक बँक अर्थसहाय्यित, भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, राष्ट्रीय कृषि उच्च शिक्षण प्रकल्प, नवी दिल्ली यांच्या संयुक्त विद्यमाने हवामान अद्यायावत शेती व जलव्यवस्थापनाचे आधुनिक कृषि विज्ञान व तंत्रज्ञान केंद्र, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे कार्यरत आहे. या प्रकल्पातर्गत विकसित केलेले विविध डिजिटल व नावीन्यपूर्ण तंत्रज्ञान पाहण्यासाठी नेहमीच देशभरातून शास्त्रज्ञ व विद्यार्थी या ठिकाणी भेट देत असतात. हे नाविन्यपूर्ण तंत्रज्ञान आत्मसात करण्यासाठी वाटर संस्थेचे केरळ, मध्य प्रदेश, गुजरात, बिहार, ओडिशा, पश्चिम बंगाल आणि महाराष्ट्र येथील कर्मचारी, विद्यार्थी आणि संशोधक यांनी नुकतीच कास्ट प्रकल्पास भेट दिली. याप्रसंगी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथील कृषिविद्या शाखेचे निवृत्त प्राध्यापक डॉ. आनंदा वाणी, वॉटर संस्थेचे वरिष्ठ संशोधक डॉ. अरुण भगत तसेच कास्ट प्रकल्पाचे सर्व संशोधन सहयोगी या वेळी उपस्थित होते. या भेटीदरम्यान कास्ट प्रकल्पातर्गत उभारण्यात आलेल्या ड्रोन व रोबोटिक्स प्रयोगशाळा याबद्दल डॉ. गिरीशकुमार भणगे यांनी संबंधितांना माहिती दिली. विविध हवामान अद्यायावत केंद्र व बाष्पीभवन

महात्मा फुले कृषि

इवाता

मार्च
२०२२

मापक याबद्दल सविस्तर माहिती डॉ. वैभव मालुंजकर यांनी दिली. डॉ. प्रज्ञा जाधव यांनी ऑटो पीआयएस, स्मार्ट पीआयएस, स्वयंचलित पंप प्रणाली आणि सेन्सर आधारित सिंचन प्रणाली याबद्दल सविस्तर माहिती दिली. या भेटीदरम्यान कास्ट प्रकल्पातील सदस्य, संशोधन सहयोगी व इतर कर्मचारी यांनी चर्चा करून भेट देणाऱ्या संशोधक व विद्यार्थ्यांच्या शंकांचे निरसन केले. डॉ. शुभांगी घाडगे यांनी या भेटीचे संपूर्ण नियोजन केले तसेच सर्वांचे आभार मानले.

एकात्मिक शेती पद्धतीतून शेतकऱ्यांना शाश्वत उत्पन्न शक्य :

शेतकरी प्रथम प्रशिक्षणात तजांचा सूर

दि. २४ मार्च, २०२२. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ राबवत असलेल्या नवी दिल्लीस्थित भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या शेतकरी प्रथम प्रकल्पाच्या अंतर्गत एकात्मिक शेती पद्धती या विषयावरील एक दिवसीय प्रशिक्षण कार्यक्रम कानडगाव या ठिकाणी संपन्न झाला. हा कार्यक्रम कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील, संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख आणि प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खडे यांच्या मार्गदर्शनाखाली आयोजीत करण्यात आला होता. प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी एकात्मिक शेती पद्धती प्रकल्पाचे मृदा शास्त्रज्ञ डॉ. आदिनाथ ताकटे, गो संशोधन व विकास प्रकल्पाचे सहाय्यक गो पैदासकार डॉ. महेंद्र मोटे, प्रगतीशील शेतकरी श्री. प्रभाकर धोंडे, तांभेरे येथील प्रगतीशील शेतकरी श्री. ताराचंद गागरे उपस्थित होते. डॉ. ताकटे यांनी शेतकऱ्यांना जमिनीचे आरोग्य कशाप्रकारे सांभाळता येईल तसेच कोरडवाहू भागातील शेतकऱ्यांनी जलसंधारणाची कामे कशा पद्धतीने करायची याविषयी माहिती दिली. मार्गदर्शनामध्ये त्यांनी विद्यापीठाने विकसित केलेल्या बागायत क्षेत्रासाठीच्या व कोरडवाहू क्षेत्रासाठीच्या एकात्मिक शेती पद्धती मॉडेल विषयी सविस्तर माहिती दिली. डॉ. मोटे आपल्या मार्गदर्शनात शेतकऱ्यांनी गांडुळ खत तसेच मुरघास कसे तयार करायचे व त्याचा उपयोग आपल्या शेतीसाठी व विक्रीसाठी कशा पद्धतीने करता येईल याविषयी माहिती दिली. संशोधन सहयोगी श्री. विजय शेडगे यांनी आपल्या प्रास्ताविकात प्रकल्पाविषयी माहिती दिली. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन प्रकल्पाचे प्रक्षेत्र सहाय्यक श्री. किरण मार यांनी तर आभार प्रक्षेत्र सहाय्यक श्री. राहुल कोन्हाळे यांनी मानले. श्री. मधुकर गागरे यांच्या मुक्त गोठा व डाळिंब बागेमध्ये क्षेत्र भेटीचा कार्यक्रम पार पडला. कार्यक्रमासाठी तांभेरे व कानडगाव येथील ६० पेक्षा जास्त शेतकरी उपस्थित होते.

महात्मा फुले कृषि विद्यालय

मार्च
२०२२

दुग्धजन्य पदार्थनिर्मिती तंत्रज्ञानावर प्रशिक्षण संपन्न

दि. ३० मार्च, २०२२. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत पदव्युत्तर महाविद्यालया मार्फत अनुसूचित जाती उपयोजने अंतर्गत एकदिवसीय दुग्धजन्य पदार्थ निर्मिती हा प्रशिक्षण वर्ग कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील यांच्या मार्गदर्शनाखाली आयोजित करण्यात आला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. प्रमोद रसाळ होते. अध्यक्षीय भाषणात डॉ. प्रमोद रसाळ यांनी जागेची निवड, स्थानिक बाजारपेठेतील दुग्धजन्य पदार्थाची मागणी, कच्च्या मालाची गुणवत्ता, विक्री व्यवस्थापन इत्यादी गोष्टीचा दुग्धजन्य पदार्थ निर्मिती व्यवसायाच्या दुटीने उहापोह केला. वरिष्ठ शास्त्रज्ञ, डॉ. संजय मंडकमाले यांनी प्रशिक्षणाचे प्रास्ताविक केले. या प्रशिक्षण कार्यक्रमात पशुसंवर्धन व दुग्धशास्त्र विभागाचे सहयोगी प्राध्यापक डॉ. बाळासाहेब पाटील यांनी दुग्धजन्य पदार्थ निर्मिती उघोगातील संधी, विरजवलेले/आंबवलेले दुग्धजन्य पदार्थ निर्मिती तंत्रज्ञान, बासुंदी, रबडी, खवाजन्य पदार्थ निर्मिती तंत्रज्ञान या विषयावर मार्गदर्शन केले. तसेच दही लावणे, श्रीखंड, लस्सी, पनीर, बासुंदी, रबडी, खवा व पेढे, सुगंधी दुध इ. पदार्थाचे प्रशिक्षणार्थीना प्रात्यक्षिक करून दाखवले. सदरील प्रशिक्षणात राहुरी तालुक्यातील खडांबे, सडे, डिग्रेस इ. गावातील ३० महिलांनी सहभाग घेतला. कार्यक्रमाच्या उद्घाटन प्रसंगी डॉ. संजय मंडकमाले, डॉ. विणु लावर, डॉ. दिलीप देवकर, डॉ. बाळासाहेब पाटील उपस्थित होते. सूत्रसंचालन डॉ. बाळासाहेब पाटील यांनी केले व आभार प्रदर्शन डॉ. दिलीप देवकर यांनी केले. प्रशिक्षणाच्या समारोप प्रसंगी पशुसंवर्धन व दुग्धशास्त्र विभागाचे प्रमुख डॉ. दिनकर कांबळे यांच्या हस्ते प्रशिक्षणार्थीना प्रमाणपत्र वितरण करण्यात आले. हा प्रशिक्षण कार्यक्रम यशस्वी होण्यासाठी पशुसंवर्धन व दुग्धशास्त्र विभागातील सर्व अधिकारी व कर्मचारी यांनी विशेष परिश्रम घेतले.

हाळगाव कृषि महाविद्यालयाचे वार्षिक स्नेहसंमेलन आरंभ - २०२२ उत्साहात संपन्न

दि. २५ मार्च, २०२२. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ अंतर्गत असलेल्या पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर कृषि महाविद्यालय, हाळगावचे वार्षिक स्नेहसंमेलन उत्साहात संपन्न झाले. यावेळी विद्यापीठाचे अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. मिलिंद अहिरे, विभाग प्रमुख डॉ. बापूसाहेब भाकरे, सहयोगी प्राध्यापक डॉ. चारुदत्त चौधरी, सहाय्यक प्राध्यापक डॉ. प्रेरणा भोसले, डॉ. सखेचंद अनारसे, डॉ. मनोज गुड, प्रा. कीर्ती भांगरे, अधिदान व लेखा अधिकारी श्री. सूर्यकांत शेजवळ उपस्थित होते. यावेळी महाविद्यालयाच्या विद्यार्थी व विद्यार्थ्यांनी समूह नृत्य, नाट्यछटा, वैयक्तिक नृत्य, शास्त्रीय नृत्य, गायन व वादन असे विविध प्रकारांमधून आपल्या कला आविष्कारांनी रंग भरले. महाविद्यालयाचे हे पहिलेच स्नेहसंमेलन होते. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन सौ. अंजली देशपांडे, संग्रामसिंह पायघन, अक्षता अनंदाते, सुषमा माने व रोहिणी मोहोळकर यांनी तर आभार प्रदर्शन निशांत झंगोले यांनी केले. यावेळी सादर झालेल्या विविध कलाविष्कारासाठी परीक्षक म्हणून साजन

मुफ्कृति

इवाता

मार्च
२०२२

हिंगोणेकर, पद्मकुमार पाटील या आचार्य पदवीच्या संशोधनार्थीनी तसेच सोनई येथील कृषि महाविद्यालयाचे डॉ. संतोष चौगुले यांनी काम पाहिले. विद्यार्थी परिषदेचे सभापती कु. मयुरी गुंजाळ सचिव कु. वैष्णवी कासार व इतर सर्व सदस्य तसेच, सहाय्यक कुलसचिव श्री. एकनाथ बांगर, श्री. अनिल शेळके, सौ. वैशाली पोंदे, सौ. ज्योती सासवडे, श्री. अमृता सोनवणे, श्री. विशाल भोसले, श्री. महेश सुरवसे, सौ. विद्या पुजारी व महाविद्यालयाचे तीनशेपेक्षा जास्त विद्यार्थी व विद्यार्थीनी या कार्यक्रमासाठी उपस्थित होते.

तिसऱ्या आंतरविद्यापीठ कर्मचारी क्रीडा स्पर्धा दापोली येथे संपन्न

दि. १ ते ३ मार्च, २०२२. तिसऱ्या आंतरविद्यापीठ कर्मचारी क्रीडा स्पर्धा डॉ. बाळासाहेब सावंत कोंकण कृषि विद्यापीठ, दापोली येथे पार पडल्या. या स्पर्धेत राहुरी, परभणी, अकोला विद्यापीठासह महाबीज आणि यजमान डॉ. बाळासाहेब सावंत कोंकण कृषि विद्यापीठ, दापोली असे पाच संघ सहभागी झाले होते. २५० च्या वर महिला व पुरुष खेळांडूनी सहभाग दर्शविला. सांघीक खेळामध्ये टेबलटेनिसच्या राहुरीच्या पुरुष संघाने विजेतेपद तर बुध्दिवळ स्पर्धेत महिला संघाने उपविजेतेपद मिळविले. बास्केटबॉल व कबड्डीमध्ये राहुरीच्या पुरुष संघाने उपविजेतेपद प्राप्त केले. वैयक्तीक २०० व

मुफ्कूलि

इवाता

मार्च
२०२२

४०० मी. धावण्याच्या स्पर्धेत डॉ. रविंद्र बनसोड हे विजेते तर महिलांच्या २०० मी. धावण्याच्या स्पर्धेत कवीता जाधव यांनी तर ४०० मी. स्पर्धेत माया थोरात या उपविजेत्या ठरल्या. पुरुषांच्या ८०० मी. धावण्याच्या स्पर्धेत शरद शिरसाठ यांनी उपविजेतेपद मिळविले. गायनाच्या स्पर्धेत डॉ. जयप्रकाश गायकवाड हे उपविजेते ठरले. सामना समाजीनंतर बक्षीस वितरण कार्यक्रम कुलगुरु डॉ. संजय सावंत यांचे शुभहस्ते झाला. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे विजयी संघाचे नेतृत्व टेबल टेनिस (पुरुष) प्रा. विवेक कानवडे आणि बुट्टिबळ (महिला) डॉ. लीना शितोळे यांनी केले. क्रीडा अधिकारी प्रा. दिलीप गायकवाड, डॉ. अभिजीत नलावडे आणि प्रा. राम बोरसे यांनी विद्यापीठाच्या संघासोबत राहुन मार्गदर्शन केले. विद्यापीठ संघाच्या या यशाबद्दल कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील, संशोधन व विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. शरद गडाख, अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, कुलसचिव श्री. प्रमोद लहाळे, नियंत्रक श्री. सुखदेव बलमे व विद्यार्थी कल्याण अधिकारी डॉ. महाविरसिंग चौहान यांनी विजेत्यांचे अभिनंदन केले. पुढील वर्षी होणाऱ्या स्पर्धेचे यजमानपद राहुरीच्या महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाला मिळाले आहे.

पुरस्कार

पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर कृषि महाविद्यालयाच्या विद्यार्थिनीला राष्ट्रीय पुरस्कार

दि. २३ मार्च, २०२२. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथील पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर कृषि महाविद्यालय, हाळगाव या महाविद्यालयाच्या कु. अक्षता अन्नदाते या विद्यार्थिनीने कृषि क्षेत्रातील छोट्या मराठी भाषेतील तयार केलेल्या शेती या फिल्मला राष्ट्रीय पुरस्कार नुकताच प्रदान करण्यात आला. हैदराबाद येथील मॅनेज या संस्थेतर्फे भारतातील वेगवेगळ्या भाषेतील कृषि क्षेत्रात तयार करण्यात आलेल्या छोट्या फिल्मसाठी राष्ट्रीय स्तरावर स्पर्धा घेण्यात आली होती. यामध्ये भारतातील २० राज्यातून १०७ स्पर्धकांमधून ११ भाषांमधील २७३ फिल्म आल्या होत्या. या सर्व फिल्ममधून ११ भाषातील १६ कृषि फिल्मसाठी पुरस्कार देण्यात आले. मराठी भाषेतील शेती या उत्कृष्ट मराठी भाषेतील शॉर्ट फिल्मसाठी कु. अक्षता अन्नदाते हिला कर्नाटक राज्याचे कृषि मंत्री श्री. बी.सी. पाटील व मॅनेज संस्थेचे महासंचालक डॉ. पी. चंद्रशेकरा यांच्या हस्ते प्रशस्तीपत्र व स्मृतिचिन्ह देऊन मॅनेज, हैदराबाद येथे गौरविण्यात आले. यावेळी महाविद्यालयाचे विद्यार्थी कल्याण अधिकारी डॉ. सखेचंद अनारसे उपस्थित होते. कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील, संचालक डॉ. शरद गडाख व डॉ. प्रमोद रसाळ यांनी कु. अक्षता अन्नदाते हिच्या यशाबद्दल अभिनंदन केले. यासाठी सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. मिलिंद अहिरे यांचे मार्गदर्शन लाभले.

मुफ्तकृषि

इवाता

मार्च
२०२२

डॉ. उल्हास सुर्वे यांची इंडियन सोसायटी ऑफ अँग्रेनॉमीच्या कौन्सिलरपदी बिनविरोध निवड

दि. २४ मार्च, २०२२. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथील कृषिविद्या विभागात सहयोगी प्राध्यापक पदावर कार्यरत असलेले डॉ. उल्हास शांताराम सुर्वे यांची इंडियन सोसायटी ऑफ अँग्रेनॉमी, नवी दिल्ली या संस्थेच्या कौन्सिलरपदी बिनविरोध निवड करण्यात आली. डॉ. सुर्वे यांचेकडे अखिल भारतीय समन्वीत एकात्मिक शेती पद्धती संशोधन प्रकल्पाचा पदभार आहे. त्याचप्रमाणे ते सेंद्रिय शेती संशोधन व प्रशिक्षण केंद्र या प्रकल्पाचे प्रमुख म्हणुन देखील कार्यभार सांभाळत आहेत. डॉ. सुर्वे यांचे आत्तापर्यंत ५८ संशोधनपर लेख, ७० मराठी लेख, ४ पुस्तके प्रकाशीत केली आहेत. गेल्या १७ वर्षांपासून ते सहाय्यक प्राध्यापक, सहयोगी प्राध्यापक म्हणुन कार्यरत असून त्यांनी एम.एस्सी. (कृषि) च्या २० विद्यार्थी व आचार्य पदवीच्या ५ विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले आहे. त्यांनी आत्तापर्यंत ३५० हून अधिक कार्यक्रमात शेतकऱ्यांना सूक्ष्म सिंचन पद्धती व फार्टिगेशन तंत्रज्ञान, एकात्मिक शेती, संवर्धीत शेती व सेंद्रिय शेती या विषयावर मार्गदर्शन केले आहे. डॉ. उल्हास सुर्वे यांच्या कौन्सिलरपदी झालेल्या बिनविरोध निवडीबद्दल त्यांचे विद्यापीठाच्या सर्व स्तरातून अभिनंदन करण्यात येत आहे.

श्रीनगर येथील राष्ट्रीय परिषदेत डॉ. सुनिल कराड यांना उत्कृष्ट संशोधन पेपर पुरस्कार

दि. २७ मार्च, २०२२. शेरे-ई-काश्मीर कृषि व तंत्रज्ञान विद्यापीठ, श्रीनगर येथे झालेल्या कृषिमध्ये हवामान व वातावरणामुळे होणारे धोके यांचे व्यवस्थापन करणे या विषयावरील राष्ट्रीय परिसंवादाचे आयोजन करण्यात आले होते. या परिसंवादात कोल्हापूर कृषि महाविद्यालयातील कृषि वनस्पतीशास्त्राचे प्राध्यापक डॉ. सुनिल कराड यांनी संशोधन पेपर सादरीकरण केले. या राष्ट्रीय परिसंवादात देशविदेशातील एकून १५४ शासज्जांनी संशोधन पेपरचे सादरीकरण केले. बदलत्या वातावरणासाठी नवीन वाण निर्मिती या विषयावरील मका पिकावरील संशोधन पेपरचे सादरीकरण डॉ. सुनिल कराड यांनी केले. त्यामध्ये त्यांना प्रथम क्रमांकाचे पारितोषिक मिळाले. सदर पुरस्कार शेरे-ई-काश्मीर कृषि व तंत्रज्ञान विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. नाझीर गणाय यांचे हस्ते मिळाला. याप्रंसगी नवी दिल्ली येथील कृषि मौसम विभाग प्रमुख डॉ. के.के. सिंग, संशोधन संचालक डॉ. एस.ए. वाणी, अधिष्ठाता डॉ. एम.एन. खान, विस्तार संचालक डॉ. डी.एम. माखदोमी व डॉ. रहेना हे उपस्थित होते. सदर संशोधनासाठी त्यांना सहयोगी संशोधन संचालक डॉ. यु.बी. होले यांचे मार्गदर्शन लाभले. डॉ. सुनिल कराड यांचे या यशाबद्दल कुलगुरु डॉ. पी.जी. पाटील, संचालक डॉ. शरद गडाख व डॉ. प्रमोद रसाळ यांनी अभिनंदन केले.

मुफ्तकृषि

इवाता

मार्च
२०२२

कृषि महाविद्यालय, पुणे

डॉ. राजेंद्रसिंग राणा यांची पुणे कृषि महाविद्यालयाला भेट

दि. २८ मार्च, २०२२. मानवी व कृषि संस्कृतीचा उगम हा नद्यांच्या काठावर झालेला आहे. नदीला आपण माता म्हणतो व मातेचा आदर करणे आपले परम कर्तव्य आहे. सध्या सर्वत्र पाण्याच्या प्रदुषणामुळे संपूर्ण निसर्ग चक्राचे पर्यायाने मानव जातीचे विविध बाजूने नुकसान होत आहे. पाण्याच्या प्रदुषणास कारणीभूत ठरणाच्या घटकांना कडक शिक्षा देणे गरजेचे आहे. पाण्याला आपण जीवन म्हणतो व या महत्वपूर्ण नैसर्गिक स्त्रोताचे महत्व आपल्याला कळायला हवे असे प्रतिपादन रेमन मँगसेसे पुरस्कार प्राप्त व जलपुरुष तथा पाणीवाले बाबा या नावाने सर्वपरिचीत असलेले डॉ. राजेंद्रसिंग राणा यांनी केले. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या अंतर्गत असलेल्या कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील वॉटरशेड पार्कला भेटी प्रसंगी डॉ. राजेंद्रसिंग राणा बोलत होते. यावेळी वनराईचे अध्यक्ष श्री. राजेंद्र धारीया, यशदाचे सेवानिवृत्त कार्यकारी संचालक श्री. सुमित पांडे, यशदाच्या ग्रामीण विकास राज्यसंस्थेचे श्री. कलशेटी, कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. सुनिल मासाळकर व अभियांत्रिकी विभागाचे विभाग प्रमुख डॉ. रविंद्र बनसोड उपस्थित होते.

कृषि महाविद्यालय, धुळे

कृषि महाविद्यालय, धुळे येथे माजी विद्यार्थ्यांच्या योगदानानातून नाविन्यपूर्ण
“वन बुक वन ऑफीकॉस” उपक्रम

दि. १७ मार्च, २०२२. कृषि महाविद्यालय, धुळेच्या माजी विद्यार्थ्यांनी एकत्र येत नवीन विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास व्हावा या दृष्टिकोनानातून “वन बुक वन ऑफीकॉस” या संकल्पनेतून १ लाख १२ हजार २१४ रुपयांची पुस्तके महाविद्यालयाला भेट दिली. यावेळी कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे म्हणून कृषि महाविद्यालय, धुळेचे माजी विद्यार्थी धुळेचे पोलीस अधीक्षक श्री. प्रवीणकुमार पाटील तर अध्यक्षस्थानी कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. चिंतामणी देवकर होते. डॉ. देवकर म्हणाले, हा उपक्रम इथेच न थांबता ही एक चळवळ व्हावी यासाठी सर्व कृषि मित्रांनी एकत्र येऊन एकाच मंचावर कृषि

माझी मुफ्कूवि

इवाता

मार्च
२०२२

वर्ष : २, अंक क्रं. : १७, मार्च, २०२२ गठात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, शाही

विद्यार्थी चळवळ मजबूत करण्यासाठी प्रयत्न होतील व या कामी कृषि महाविद्यालय, धुळे महत्वपूर्ण कामगिरी बजावेल. श्री. प्रवीणकुमार पाटील म्हणाले, ॲग्रिकॉस हे एक आगळे वेगळे प्रकारचे रसायन असून ॲग्रिकॉसने आजपर्यंत नेहमीच स्वतःची एक आगळी वेगळी ओळख निर्माण केली आहे. ॲग्रिकॉस या नात्याने भविष्यात आपण मातीशी नाळ जोडत सर्वांगीण विकासासाठी प्रयत्न करू असेहि ते म्हणाले. कै. अभिजीत काटे यांच्या पल्नी श्रीमती प्रीती काटे यांनी आपले भावनात्मक मनोगत व्यक्त करून कृषि मित्रांच्या या परिवारात आपण एकटे नाहीत अशी भावना निर्माण झाल्याचे सांगितले.

या प्रसंगी कृषि महाविद्यालय, धुळे चे माजी विद्यार्थी नायब तहसीलदार कै. प्रशांत पाटील यांच्या स्मरणार्थ ९६ बँच व मित्र परिवार यांच्या मोलाचे सहकाऱ्यातून जमा करण्यात आलेल्या रु. १ लाख २५ हजाराचा धनादेश कै. अतुल गायकवाड यांच्या कुटुंबीयांनी दिलेले रु. ५० हजार व कृषि महाविद्यालय, धुळे ९९ बँचचे रु. ५० हजार असे रु. १ लाखाचा धनादेश सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. चिंतामणी देवकर यांना स्वाधीन करण्यात आला. या रकमेतून दरवर्षी रावे प्रोग्राम बेस्ट परफॉर्मर विद्यार्थी ग्रूप पारितोषिक देण्यात येणार आहे तसेच कै. अतुल गायकवाड, कै. अभिजीत काटे, कै. विवेक बडे यांच्या स्मृतिप्रीत्यर्थ अनुक्रमे बेस्ट स्पोर्ट पर्सन ऑफ द इयर, बेस्ट एन.सी.सी. कॅडेट ऑफ द इयर व बेस्ट एन.एस.एस. वालंटियर ऑफ द इयर असे पुरस्कार देऊन रोख रकमेने गौरविण्यात येणार आहे. या प्रसंगी भारतीय सेनेत सेवा बजावून निवृत्त झालेले कृषि मित्र सुनील कचवे पाटील यांचा सन्मान करण्यात आला.

ॲग्रिकॉस बाबुलाल पाटील, वित्त अधिकारी, धुळे, से.नि. प्रा. श्री. पी.पी. पाटील, उद्योजक कृषि मित्र मधुकर माळी, अनिल ठाकरे, विस्तार अधिकारी महेश सोनवणे, सिद्धार्थ वाघ, चेतन शिरसाठ, कृषि अधिकारी प्रभावती पाटील, निरंजन सूर्यवंशी, सचिन राजपूत, चेतन मराठे, धिरज महाजन, दिपाली पाटील, सुनील कचवे पाटील, संदीप देसले इत्यादी कार्यक्रमाला उपस्थित होते. या कार्यक्रमावेळी डॉ. सोमनाथ सोनवणे, विद्यार्थी कल्याण अधिकारी प्रा. जितेंद्र सूर्यवंशी, डॉ. घनश्याम काबरे, डॉ. संदीप पाटील, डॉ. विक्रम गिरासे, डॉ. विलास भावसार, डॉ. दिनेश नांद्रे, डॉ. पंकज पाटील, प्रा. आर.टी. सूर्यवंशी, प्रा. श्रीधर देसले व कृषि महाविद्यालयातील इतर प्राध्यापक सर्व विद्यार्थी उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक मुकेश कापुरे, सूत्रसंचालन सुजाता बोरसे व ऋणनिर्देश पी.आय. संदीप पाटील यांनी केले. कार्यक्रमाला सर्व विद्यार्थी, प्राध्यापक, कर्मचारी यांनी मोलाचे सहकार्य केले.

मुफ्त कृषि

इवाता

मार्च
२०२२

कृषि महाविद्यालय, धुळे येथे व्यक्तिमत्व विकास आणि भावनिक बुद्धिमत्ता या विषयावर
प्रशिक्षणाचे आयोजन

दि. २३ मार्च, २०२२. कृषि महाविद्यालय, धुळे येथे कृषि विस्तार विभागाद्वारे भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली प्रायोजित एस.सी.एस.पी. योजना उपक्रमांतर्गत विद्यार्थ्यांसाठी व्यक्तिमत्व विकास आणि भावनिक बुद्धिमत्ता या विषयावर कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. चिंतामणी देवकर यांचे मार्गदर्शनाखाली प्रशिक्षणास सुरुवात झाली. प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या उद्घाटनप्रसंगी अध्यक्षस्थानी सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. चिंतामणी देवकर, प्रशिक्षणाचे प्रमुख वक्ते म्हणून डॉ. शशिकांत खलाणे, विभाग प्रमुख, मानसशास्त्र विभाग, जयहिंद कॉलेज, धुळे, प्रा. गिरीश महाजन, डॉ. कैलास बोरसे, क्रीडा संचालक, विद्यार्थिनी महाविद्यालय, धुळे, कृषि अभियांत्रिकी विभागाचे प्राध्यापक डॉ. सोमनाथ सोनवणे आणि कृषि विस्तार विभागाचे प्राध्यापक आणि या प्रशिक्षणाचे आयोजक डॉ. संदीप पाटील व्यासपीठावर उपस्थित होते. डॉ. देवकर म्हणाले, आजच्या काळात साधनसामग्री आणि मनुष्यबळ मर्यादित असल्याने यावर मात करण्यासाठी प्रत्येकाने स्मार्ट वर्क करणे गरजेचे आहे. प्रशिक्षक आणि विषय डॉ. खलाणे यांनी आपल्या अत्यंत सोप्या आणि ओघवत्या भाषण शैलीत भावनिक बुद्धिमत्ता या विषयावर तर प्रा. गिरीश महाजन यांनी आरोग्य आणि व्यक्तिमत्व विकास या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. क्रीडा संचालक डॉ. कैलास बोरसे यांनी शरीर आणि मन रिलॅक्सेशन या विषयावर मार्गदर्शन करतानाच प्रशिक्षणासाठी उपस्थित असलेल्या सर्व विद्यार्थी, विद्यार्थिनी आणि प्राध्यापक, कर्मचारी यांना शरीर आणि मन यांना रिलॅक्स करण्यासाठी विविध योगाभ्यासाचे प्रात्यक्षिक देखील घेतले. डॉ. संदीप पाटील यांनी कार्यशाळा घेण्यामागील उद्देश स्पष्ट केला. प्रशिक्षण वेळी डॉ. सुनील पाटील, प्रा. विपुल वसावे, प्रा. श्रीधर देसले, सौ. सविता अहिरराव, श्री. भरत बाविस्कर आणि कृषि महाविद्यालयातील विद्यार्थी, विद्यार्थिनी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

कृषि महाविद्यालय, धुळे येथे जागतिक वनदिन उत्साहात साजरा

दि. २१ मार्च, २०२२. जागतिक वनदिनाचे औचित्य साधून कृषि महाविद्यालय, धुळे आणि वन विभाग, धुळे यांच्या संयुक्त विद्यमाने कृषि महाविद्यालय, धुळे येथे जागतिक वनदिन साजरा करण्यात आला. या प्रसंगी मुख्य वनसंरक्षक श्री. डी.डब्ल्यू. पगार (भारतीय वन सेवा), उपवनसंरक्षक श्री. एम.एस. भोसले (भारतीय वन सेवा) हे प्रमुख अतिथी म्हणून तर सहयोगी

मुफ्कृति

इकाता

मार्च
२०२२

अधिष्ठाता डॉ. चिंतामणी देवकर हे अध्यक्षस्थानी उपस्थित होते. वनांचे शाश्वत उत्पादन आणि वापर ही या वर्षाची थीम असलेल्या या कार्यक्रमाची सुरुवात वृक्षारोपण आणि वृक्षपूजनाने झाली. डॉ. देवकर यांनी कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील वृक्षलागवडीसंबंधीच्या कार्याबाबत आढावा मांडला आणि विद्यार्थ्यांना प्रत्येकी किमान एक वृक्ष लावून त्याचे संगोपन करण्याबाबत आवाहन केले. कार्यक्रमाची प्रस्तावना उपवनसंरक्षक श्री. एम.एस. भोसले यांनी केली. श्री. पगार यांनी राज्यातील वनक्षेत्राबाबत आढावा घेत वनांचे पर्यावरणातील महत्व आणि गरज याबाबत मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमासाठी वन विभागातील अधिकारी, कर्मचारी, वनरक्षक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. महाविद्यालयातील विभाग प्रमुख डॉ. धनश्याम काबरे, डॉ. पांडुरंग शेंडगे, डॉ. संदीप पाटील, बाजरी पैदासकार डॉ. खुशाल बराटे, कृषि तंत्र विद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. राहुल देसले, कृषि विज्ञान केंद्राचे प्रमुख डॉ. दिनेश नांद्रे, डॉ. विलास भावसार, प्रा. श्रीधर देसले उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या आयोजनासाठी राष्ट्रीय सेवा योजनेचे अधिकारी डॉ. सुनील पाटील आणि प्रा. विपुल वसावे यांनी विशेष परिश्रम घेतले. या कार्यक्रमासाठी राष्ट्रीय सेवा योजनेचे स्वयंसेवक विद्यार्थी आणि विद्यार्थिनी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ. सुनील पाटील यांनी तर आभार प्रदर्शन डॉ. संदीप पाटील यांनी केले.

धुळे कृषि विज्ञान केंद्रात दुग्धव्यवसाय प्रक्रिया उद्योग प्रशिक्षण उत्साहात संपन्न

दि. ३० मार्च, २०२२. अटारी, पुणे झोन-८, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे यांचे माध्यमातून महिला बचत गट यांची क्षमता वाढविणे करिता तीन दिवसीय दुग्धव्यवसाय प्रक्रिया उद्योग प्रशिक्षण आयोजीत करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. चिंतामणी देवकर, प्रमुख पाहुणे कृषि तंत्र विद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. राहुल देसले, कृषि विज्ञान केंद्राचे कार्यक्रम समन्वयक डॉ. दिनेश नांद्रे, डॉ. संदीप पाटील, प्रा. विपुल वसावे, श्रीमती अमृता राऊत, डॉ. धनराज चौधरी उपस्थित होते. अध्यक्षीय मार्गदर्शनामध्ये डॉ. देवकर यांनी महिला बचत गटांनी एकत्र येत कृषि पूरक व्यवसाय उभे करावेत असे आवाहन करत ग्रामीण अर्थव्यवस्थेमध्ये दुग्धव्यवसायाचे महत्व विषद केले. डॉ. देसले यांनी दुग्धव्यवसाय सध्यस्थिती, भारतीय अर्थव्यवस्थेमधील दुग्धव्यवसायाचे महत्व, दुग्धव्यवसायाची ओळख, भविष्यातील संधी या विषयी मार्गदर्शन केले. तांत्रिक चर्चा सत्रामध्ये डॉ. धनराज चौधरी, श्री. विपुल वसावे, श्रीमती अमृता राऊत, कु. प्राची काळे यांचे मार्गदर्शन लाभले. प्रास्ताविक डॉ. दिनेश नांद्रे यांनी केले. सूत्रसंचालन डॉ. धनराज चौधरी यांनी केले तर आभार

मुफ्कति

इवाता

मार्च
२०२२

प्रदर्शन कु. अमृता राऊत यांनी मानले. चर्चासत्र यशस्वितेसाठी डॉ. पंकज पाटील, श्री. जगदीश काठेपुरी, श्री. रोहित कडू, डॉ. अतिश पाटील, श्री. जयराम गावित, कु. प्राची काळे, कु. स्वप्नाली कौटे, श्री. स्वप्नील महाजन, श्री. बाळू वाघ, श्री. रमेश शिंदे, श्री. कुमार भोये, श्री. मधुसूदन अहिरे यांचे सहकार्य लाभले. प्रशिक्षणाचा लाभ महिलांनी घेतला.

मुफ्कृति

इवाता

मार्च
२०२२

एप्रिल महिन्यातील कामांचा तपशील

भुईमूग (उन्हाळी)

- भुईमूग पिकाच्या पानावरील टिका व तांबेरा रोगाचा प्रादुर्भाव झाल्यास २५ ग्रॅम मॅन्कोझेब (डायथेन एन ४५) + १०ग्रॅम बाविस्टीन १० लिटर पाण्यातून फवारावे.

बागायती कापूस

- कापूस लागवडीसाठी मध्यम ते भारी, ९० सें. मी. पेक्षा जास्त खोली असणारी व चांगला निचरा होणारी जमीन निवडावी. जमीनीचा सामू. ६ ते ८.५ पर्यंत असावा.
- जमिनीची खोल नांगरट करून जमीन उन्हाळ्यात तापू द्यावी.

ऊस

- सुरु उसासाठी रासायनिक खताचा तिसरा हस्ता हेक्टरी २५ किलो नत्र (५५ किलो युरिया) देऊन बाळबांधणी करावी.
- ऊस पिकास ८ ते १० दिवसाच्या अंतराने पाणी द्यावे. शक्य असल्यास उसाच्या पाचटाच्या आच्छादनाचा वापर करा. पाणी कमी असल्यास उसाला एक सरी आड पाणी द्यावे.
- खोडकिड या किडीचा फार प्रादुर्भाव झाल्यास शेतात उगवण विरळ दिसते. अशावेळी एकरी रोपांची संख्या योग्य प्रमाण राखण्यासाठी लागणीबरोबर प्लॉस्टिकच्या पिशव्यांमध्ये अगर प्लॉस्टीक ट्रे मध्ये पुरेशी उसाची रोपे तयार करून योग्य वेळी नांग्या भरण्यासाठी (विरळ जागी) ही रोपे लावावीत.
- पाचटाचे सरीमध्ये आच्छादन (मल्चिंग) अवश्य करावे. त्यामुळे देखील खोडकिडीचा प्रादुर्भाव कमी होतो.
- उसाला एक ते दीड महिन्यानंतर बाळ बांधणी केल्यास खोडकिडीचे पतंग बाहेर पडल्याने तयार झालेली छिंद्रे बंद होण्यास मदत होईल व पतंग बाहेर पडणार नाहीत.
- उसामध्ये मका, ज्वारी व गहू ही आंतरपिके न घेता कांदा, लसूण, कोथिंबीर, पालक ही आंतरपीके घ्यावीत.
- ऊस लागवडीनंतर ४० ते ५० दिवसांनी ३ ते ४ फुले ट्रायकोकार्ड/हेक्टर या प्रमाणात साधारण: १० ते १५ दिवसांच्या अंतराने लावावीत.
- खोडकिडीच्या प्रभावी नियंत्रणासाठी हेक्टरी ५ कामगंध सापळे (इ.एस.बी.ल्युर) शेतात लावावे. कलोरॅन्ट्रॅनिलीप्रोल ०.४% दाणेदार १८.७५ किलो प्रति हेक्टरी अथवा फिप्रोनिल ०.३% दाणेदार हे किटकनाशक २५ ते ३० किलो प्रति हेक्टरी या प्रमाणात वापरावे.
- सदरील किटकनाशक वापरतांना १ किलो औषधामध्ये ३ किलो बारीक माती चांगली मिसळावी व कुदळीने अर्धा फुट अंतरावर चळी घेवून माती आड करावे व हलके पाणी द्यावे. सर्व प्रकारच्या ऊस पोखरणाऱ्या किडीसाठी अशाप्रकारचे दाणेदार औषधांची उपाययोजना करावी. तरच आपल्याला चांगल्या प्रकारे परिणाम मिळतो.
- काणी व गवताळ वाढीची बेटे समूळ काढून नष्ट करावीत.
- उसासाठी ठिबक सिंचनाचा वापर करावा. ठिबक सिंचनाची सोय असल्यास ५ ते ९ आठवड्यांपर्यंत उसाच्या वाढीच्या

मुफ्कृति

इवाता

मार्च
२०२२

अवस्थेनुसार प्रति हेक्टरी ७० किलो नत्र, ३२ किलो स्फुरद व १४ किलो पालाश तर १० ते १२ आठवड्यांपर्यंत प्रति हेक्टरी १०० किलो नत्र, ५१ किलो स्फुरद व ३२ किलो पालाश प्रति हेक्टरी सात दिवसांच्या अंतराने समान हप्त्यात विभागून ठिबक सिंचन प्रणालीमधून घावीत.

- ऊस पिकासाठी जास्तीत जास्त क्षेत्रावर शेतकऱ्यांनी ठिबक सिंचन पाणी व्यवस्थापन पद्धतीचा अवलंब करावा.
- ज्या ठिकाणी पाण्याची उपलब्धता कमी आहे अशा ठिकाणी यापुढे पाणी देताना एक आड सरीतुन पाणी घावे.
- पाण्याचा ताण पडत असल्यास उभ्या पिकातील खालची पकव झालेली तसेच वाळलेली पाने काढून ती आच्छादन म्हणून सरीत पसरावी. जेणे करून पाण्याचे बाष्पीभवन कमी होवून जमिनीत ओलावा टिकवून राहण्यास मदत होईल.
- पिकास पाण्याचा ताण असल्यास लागणीनंतर ६०, १२० आणि १८० दिवसांनी २% म्युरेट ऑफ पोटेश व २% युरीया यांचे मिश्रण करून पिकावर फवारणी करावी.
- पाण्याची कमतरता असल्यास बाष्पीभवन कमी करण्यासाठी ६ ते ८% केवोलीन या बाष्परोधकाची फवारणी करावी.
- ऊस पीक हे तण विरहीत ठेवावे. त्यामुळे उपलब्ध पाण्यासाठी होणारी स्पर्धा कमी होवून ऊस वाढीसाठी उपयुक्त ठरेल.
- लागवडीच्या ऊस पिकात तसेच खोडव्याच्या पिकास हेक्टरी ५ ते ६ टन पाचटाचे आच्छादन करून प्रती टन पाचटासाठी ८ किलो युरीया, १० किलो सुपर फॉस्फेट व १ किलो पाचट कुजविणाऱ्या जिवाणूंचा वापर करावा.

गह

- धान्य कडक उन्हात वाळवून साठवणूक करावी. साठवणुकीच्या वेळी औषध वापरावे.

खरीप नाचणी लागवड

- शेतीची नांगरट करणे
- कुळवणी करणे
- शेतातील धसकटे वेचणे

फळबाग व्यवस्थापन

- डाळिंब** - पाणी व्यवस्थापनाकडे लक्ष घावे. फळ पोखरणाऱ्या अळीचे नियंत्रणासाठी ५% निंबोळी अर्काची फवारणी करावी. तेल्या रोगाचा प्रादुर्भाव टाळण्यासाठी हंगामी प्रतिबंधात्मक उपाययोजना कराव्यात.
- सिताफळ** - बहार धरलेल्या झाडासाठी पाणी व्यवस्थापन करावे. पिठ्या ढेकूण या किडीचे सर्वेक्षण करून किड व्यवस्थापन करावे.
- बोर** - बहार ताणावर सोडावी.
- कागदी लिंबू** - उन्हाळ्यात ८-१० दिवसाचे अंतराने पाणी घावे. रोगट, किडग्रस्त व वाळलेल्या फांद्याची छाटणी करावी. काळीमाशी : थायोमिथोकझाम १ ते १.५ ग्रॅम / १० लि. पाण्यातून फवारावे. खवले कीड : विवनॉलफॉस ३० मिली / १० लि. पाण्यातून फवारावे. शेंडेमर : कॉपर ऑक्सीव्हिलोराईड ३० ग्रॅम / १० लि. पाण्यातून फवारावे. मोसंबी व

मध्यकृति

इवाता

मार्च
२०२२

लिंबू बागेमध्ये फांदीमर रोगाच्या नियंत्रणासाठी कार्बोन्डाइम १ ग्रॅम किंवा कॉपर ऑक्सीक्लोराईड ३ ग्रॅम प्रति लिटर पाण्यातून एप्रिल महिन्याच्या पहिल्या किंवा दुसऱ्या आठवड्यात फवारणी करावी.

भाजीपाला व्यवस्थापन

- रबी कांद्याचे पीक काढणी अवस्थेत असल्यास तीन आठवडे आधी पिकांचे पाणी तोडावे. त्याचप्रमाणे बुरशीनाशकाचा फवारा द्यावा.
- लसून पीक काढणी अवस्थेत असल्यास तीन आठवडे आधी पाणी तोडावे व बुरशीनाशकाची फवारणी करावी.
- कांदा पिकाची काढणी करून कांदा ३ ते ५ दिवस शेतात सुकवावा.
- कांद्याची पात कापतेवेळी २.५ ते ३.० सेंमी. पात ठेवून कापावी.
- पात कापलेला कांदा १५ ते २० दिवस सावलीमध्ये सुकवावा व प्रतवारी करून मध्यम आकाराचा कांदा चाढीमध्ये साठवावा.
- लसून पिकाची काढणी करून पातीसह गड्या बांधून हवेशीर जागेवर साठवण करावी.
- टोमॅटो पिकाची काढणी ३ ते ४ दिवसांनी करावी.
- उन्हाळी भेंडी पिकाची तोडणी एक दिवस आड करावी.
- गवार पिकाची काढणी करावी.
- वेलवर्गीय भाजीपाल्याची काढणी वेळेवर करावी.
- किड व रोगांचा प्रार्दुभाव आढळून आल्यास तज्जांच्या सल्यानुसार नियंत्रणाचे उपाय करावेत.
- उन्हाळी टोमॅटो पिकास आधार द्यावा त्यासाठी ताटी पृथक्तीचा अवलंब करावा.
- टोमॅटो पीक फुलोरा अवस्थेत असल्यास व तापमान ३५० सें.ग्रे. चे वर गेल्यास फुलगळ व कमी प्रमाणात फळधारणा होते.
- फुलगळ कमी करण्यासाठी व फळधारणेचे प्रमाण वाढवीण्यासाठी एन.ए.ए. या संजीवकाची व बोरॉन या सूक्ष्म अन्नद्रव्याची फवारणी करावी. तसेच टोमॅटोच्या शेताच्या चारही बाजूस व चार ओळीनंतर मक्याच्या दोन ओळी लावाव्यात.
- मिरची व वांगी पिकास खुरपणी करून नत्र खताचा हसा द्यावा.

आले

- आले लागवडीसाठी एप्रिल महिन्यात बेणे खरेदी करावे व रासायनिक व जैविक बिजप्रक्रिया करून बेणे सावलीच्या ठिकाणी साठवावे. मातृकंदापासून बियाण्याचे तुकडे वेगळे.
- रासायनिक बिजप्रक्रियेसाठी क्रिनॉलफॉस २५ % प्रवाही २० मिली तसेच कार्बोन्डाइम ५० % २० ग्रॅम १० लिटर पाण्यात घेवून त्यामध्ये केद १५ ते २० मिनिटे चांगले बुडवावेत. १० लिटरचे द्रावण १०० ते १२० किलो बियाण्यास वापरावे.

मध्यकृति

इवाता

मार्च
२०२२

- जैविक बिजप्रक्रियेसाठी अँझोस्पिरिलियम २५ ग्रॅम तसेच पी.एस.बी. २५ ग्रॅम प्रति लिटर पाणी वापरावे.
- बियाणे निवडताना कंदाचे वजन २५ ते ५५ ग्रॅम, लांबी २.५ ते ५ सें.मी. सुसावस्था संपलेले २ ते ३ डोळे फुगलेले आसवे. हेकटरी २५ क्लिंटल बेणे लागते.
- लागवडीच्या वेळेपर्यंत या बियाण्याच्या वजनात घट होवून साठवणुकीच्या पद्धतीनुसार त्याचे वजन १५ ते १८ क्लिंटल भरते.

माती परिक्षण

- माती परिक्षणाचे महत्व: सर्वसाधारणपणे पिकास कर्ब, हायझोजन, प्रमाणवायु, नत्र, स्फुरद व पालाश या मुख्य अन्नद्रव्यांची, कॅल्शियम, मॅग्नेशियम, गंधक या दुय्यम अन्नद्रव्यांची तर लोह, मंगल, जस्त, तांबे, बोरॉन मॉलिन्डेनम या सुक्ष्म अन्नद्रव्यांची आवश्यकता असते. यापैकी नत्र, स्फुरद, गंधक, लोह व जस्त या सारख्या अन्नद्रव्यांची कमतरता आढळून आलेली आहे. खतांचा असमतोल वापर यापुढे याचपद्धतीने होत राहिला तर भविष्यात जमिनीचे आरोग्य बिघडणे आणि सुपिकता कमी होवून पिकांची उत्पादकता घटण्याबरोबरच निकृष्ट दर्जाची जमीन पुढील पिढीस हस्तांतरीत करण्याची नामुष्की आपणावर येण्याचा मोठा धोका आहे. यासाठी शेतकऱ्याने स्वतःच्या जमिनीचे माती परिक्षण करून घेणे आणि त्याच्या तपासणी अहवालानुसार येणाऱ्या शिफारशी प्रमाणे खतांचा वापर करणे व जमिनीचे व्यवस्थापन करणे आवश्यक आहे. त्यामुळे पीक उत्पादनात वाढ होऊन खताच्या वापरावर होणारा अवाजवी खर्च कमी होणार आहे.

मातीचा नमुना घेताना घ्यावयाची काळजी

- मातीचा नमुना घेण्यासाठी वापरात येणारी अवजारे उदा. फावडे, कुदळ, घमेले, खुरपी इत्यादी स्वच्छ असावीत.
- मातीचा नमुना पिके काढल्यानंतर परंतु नांगरणी पुर्वी घ्यावा. शक्यतो रब्बी पिकाच्या काढणीनंतर किंवा उन्हाळयात घेतल्यास पृथकरण करून परिक्षण अहवाला पेरणीपर्यंत उपलब्ध होतो.
- उभ्या पिकांखालील मातीचा नमुना घ्यावयाचा असेल तर दोन ओळीमधील मातीचा नमुना घ्यावा. परंतु पिकास रसायनिक खत दिले असल्यास तीन महिन्याच्या आंत संबंधित जमिनीतून माती नमुना घेवू नये.
- निरनिराळ्या जमिनीतील नमुना गोळा करताना वेगवेगळ्या मातीचे नमुने एकत्र मिसळू नयेत.
- माती नमुना गोळा करताना किंवा प्रयोगशाळेत तपासणीसाठी पाठविताना रासायनिक खतांच्या रिकाम्या पिशव्यांचा वापर करू नये.
- शेतामधील खते साठविण्याची जागा, कचरा टाकण्याची जागा, जनावरे बसण्याची जागा, झाडाखालील जागा, विहिरीजवळ, पाण्याचे पाट व शेताचे बांध इत्यादी जागामधून किंवा जवळून मातीचे नमुने घेवू नयेत.

मुफ्कूलि

इवाता

मार्च
२०२२

मातीचा नमुना घेण्याची पद्धत

- मातीचा नमुना हा त्या शेतातील प्रातिनिधीक स्वरूपाचा असणे आवश्यक आहे. एक हेक्टर क्षेत्रातील १५ सेमी खोलीपर्यंतच्या मातीचे वजन अंदाजे २२,४०,००० किलो ग्रॅम असते. यातून काढावा लागणारा ५०० ग्रॅम मातीचा नमुना प्रतीनिधीक होण्यासाठी किंती काळजीपुर्वक घ्यावा लागेल याची कल्पना येते. कारण यामधून केवळ काही ग्रॅम माती तपासणीसाठी वापरली जाते व तिच्या तपासणीच्या निष्कर्षावर आधारित खताच्या शिफारशी केल्या जातात. म्हणून मातीचा नमुना काळजीपुर्वक काढावा.
- मातीचा नमुना काढण्यासाठी शेतात गेल्यानंतर प्रथम शेतीची पाहणी करावी व जमिनीच्या प्रकारानुसार वनस्पती/पिकांचा रंग, वाढ भिन्न भिन्न असते, तसेच जमिनीच्या पृष्ठभागवरचा रंग देखील वेगवेगळा असतो. उतारवरील जमीन भुरकट रंगाची असते, सखल भागातील काळी असते म्हणूनच उतार रंग, पोत, खोली, व्यवस्थापन व पीक पद्धतीनुसार विभागणी करावी आणि प्रत्येक विभागातून स्वतंत्र्यरित्या वेगळा प्रातिनिधीक नमुना घ्यावा.
- एक सारख्या जमिनीतून नमुना घेताना काढी कचरा, गवत, पिकांची धसकटे व मुळे काढून टाका.
- जिथे पिकाची ओळीत पेरणी केली असेल अशा ठिकाणी दोन ओळीमधून नमुना घ्या.
- नुकतेच खते टाकलेल्या जमिनी खोलगट भाग, पाणथळ जागा, झाडाखालील जमीन, बांधजवळील जागा, शेणखताच्या ढिगाऱ्या जवळील जागा, शेतातील बांधकामा जवळील परिसर कंपोस्ट खताच्या जवळ्यासची जागा अशा ठिकाणातून मातीचा नमुना घेवू नका.
- सपाट पृष्ठभाग असलेल्या जमिनीवर इंग्रजी त अक्षराप्रमाणे १५ ते २० सेमीचा खड्डा घेऊन आतील माती बाहेर काढून टाका. खड्ड्याच्या सर्व बाजुची २ सेमी जाडीची माती खुरप्याच्या सहाय्याने वरपासून ते खालपर्यंत खरडून हातावर काढा आणि प्लॅस्टीकच्या बादलीत टाका. अशारितीने एका प्रभागातून १०नमुने घेऊन त्याच बादलीत टाका.
- सर्व माती एका स्वच्छ प्लॅस्टीकच्या कागदावर टाका, चांगली मिसळा, ओली असल्यास सावलीत वाळवा नंतर हया ढिगाचे चार समान भाग करा. समोरासमोरील दोन भाग काढून टाका. उरलेले दोन भाग एकत्र मिसळा व पुन्हा चार भाग करा. हि प्रक्रिया एक किलो ग्रॅम माती शिळ्क राही पर्यंत करा.

पशुसंवर्धन

- सकाळी दहा ते संध्याकाळी पाच या वेळेत अधिक खाद्य न देता सकाळी किंवा सायंकाळ नंतर तापमान कमी असतांना खाद्य द्यावे.
- दररोजच्या खाद्यामध्ये खनिज मिश्रणे किंवा गोठयामध्ये चाटण विटाची व्यवस्था करावी.
- म्हशीच्या अंगावर दिवसातून दोनदा पाण्याचा फवारा किंवा शक्य असल्यास पाण्यात डुंबण्यास सोडावे.
- उन्हाचा वाढता परिणाम रोखण्याकरीता जनावरांच्या गोठयात कुलर / स्प्रिंकलर लावावे किंवा शेडच्या चोहो बाजूंनी पोते लावून त्यावर पाणी शिंपडावे जेणेकरून गोठयातील हवा थंड राहील.
- स्वच्छ, ताजे व मुबलक पिण्याचे पाणी उपलब्ध करावे.

मुफ्कृवि

इवाता

मार्च
२०२२

अवजारे

ट्रॅक्टरचलित फुले कुट्टीयंत्र

- फळबागेतील छाटणी नंतर पडणाऱ्या अवशेषांची कुटटी करून बेडवर दोन्ही बाजूस समांतर टाकण्याकरिता उपयुक्त.
- ३५ अश्वशक्ती आणि त्यापेक्षा जास्त ट्रॅक्टरने सहज चालते.
- अवशेषांची कुटटी करण्याकरिता ट्रॅक्टर (पी.टी.ओ.) यांत्रिक शक्तीचा वापर केला आहे तर कुटटी केलेल्या अवशेषांची बेडवर दोन्ही बाजूस समांतर टाकण्याकरिता हायड्रोलिक शक्तीचा वापर केला आहे.
- एका तासामध्ये ०.४७ हेक्टर क्षेत्रावरील अवशेषांची कुटटी करून टाकते.
- प्रक्षेत्रीय कार्यक्षमता ७८ %
- पारंपारिक पृष्ठदतीपेक्षा खर्चामध्ये ७२% निवळ बचत.
- या यंत्राच्या वापरामुळे मजुरांची, श्रमाची तसेच वेळेची बचत.

प्रकाशक : डॉ. शरद गडाख

संचालक, विस्तार शिक्षण

प्रमुख संपादक : डॉ. पंडित खड्डे

प्रभारी अधिकारी, प्रसारण केंद्र

सहसंपादक : डॉ. सचिन सदाफळ

सहाय्यक प्राध्यापक, प्रसारण केंद्र

श्री. सुनिल राजमाने

कृषि सहाय्यक, प्रसारण केंद्र

डिझाईनर : श्री. खेमचंद खैरनार

कलाकार तथा छायाचित्रकार, प्रसारण केंद्र

श्री. सिध्दार्थ साळवे

लिपीक-नि-टंकलेखक, प्रसारण केंद्र

मुफ्कृवि विस्तार प्रकाशन क्र. २४४८/२०२२